

Principy zahraničních modelů odstavování uhelné kapacity

Pro Pracovní skupinu č. 2 Uhlerné komise zpracovaly

Mgr. Kristína Šabová, kristina.sabova@frankbold.org

Mgr. Eliška Beranová, eliska.beranova@frankbold.org

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc., jirina.jilkova@ujep.cz

V Praze dne 20. 12. 2019

Tento materiál vznikl v rámci činnosti Uhlerné komise – poradního orgánu vlády ČR ustaveného usnesením vlády č. 565 ze dne 30. července 2019. **Analýza principů zahraničních modelů odstavování uhelné kapacity** byla stanovena jako jeden z úkolů pracovní skupiny č. 2 na jednání dne 18. 10. 2019.

Analýza se zabývá principy odstavování uhelné kapacity (dále jen „**phase-out**“), které jsou podrobně popsány v ilustračních případových studiích z Kanady, Holandska, Slovenska, Velké Británie a Německa. Cílem analýzy však není poskytnout vyčerpávající přehled energetických politik všech států dotčených phase-outem, ale toliko poskytnout jejich základní východiska. Každá z výše uvedených zemí je proto analyzována v následujících oblastech:

1) Politický kontext – popis důvodů a politických rozhodnutí, na jejichž základě se daný stát rozhodl přistoupit k phase-outu

2) Dopadová analýza – popis oblastí, které byly státem podrobeny analýze předtím, než bylo k phase-outu přikročeno

3) Konkrétní podoba phase-outu – popis způsobu právní regulace, kterou stát přistoupí k phase-outu

4) Kompenzace pro provozovatele – popis, zda stát plánuje poskytnout odškodnění provozovatelům uhelných elektráren, a zda je odškodnění případně nějakým způsobem účelově podmíněno

5) Sociální aspekty phase-outu (tzv. *just transition*) – popis, jakým způsobem stát přistoupí k řešení sociální situace osob a komunit ohrožených útlumem uhelného průmyslu

6) Riziko soudních sporů – zhodnocení rizik soudních sporů s provozovateli dotčenými phase-outem

Na závěr analýzy je uvedeno stručnější shrnutí phase-outů z dalších států (Rakousko, Belgie, Dánsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Švédsko, Chile, Kostarika, Izrael a Nový Zéland).

Manažerské shrnutí

Na základě analýzy případových studií států, které se rozhodly odstavit uhelné kapacity na svém území, byly identifikovány následující nosné aspekty, které se opakují v převažujícím množství případů:

- Ve všech analyzovaných evropských státech jsou **ložiska uhlí** obdobně jako v České republice **ve výhradním vlastnictví státu**, který k těžbě toliko uděluje práva a licence¹.
- Díky phase-outu dojde k **významnému snížení emisí skleníkových plynů**, které má přispět k **řešení klimatické krize**a naplnění závazků z Pařížské dohody o změně klimatu
- Zohlednění všech dostupných vědeckých poznatků, **důraz na modernizaci a stabilitu** elektrické sítě, investice do obnovitelných zdrojů energie
- Přijetí závazku phase-outu **v podobě obecně závazného právního předpisu** (nikoli pouze politické prohlášení)
- **Široké zapojení veřejnosti** a zohlednění stanovisek jednotlivých zájmových skupin
- **Kompenzace** pro provozovatele ve většině případů **nejsou bez dalšího poskytovány**. Příkladem je **podmínění** kompenzací **účelovou vázaností** na přechod k nízkouhlíkovému způsobu výroby energie a na tvorbu nových pracovních míst v Kanadě a kompenzace pro zařízení, která budou regulací dotčena disproporčně více než ostatní zařízení v Holandsku
- **Zohlednění sociálních aspektů phase-outu** (aktivní politika státu při tvorbě pracovních míst a vytváření nové infrastruktury v těžbou poškozených oblastech, čerpání dotací z EU)
- Rovné zacházení s národními a zahraničními investory

¹ V případě Německa viz čl. 3(3) Horního zákona, dostupné online: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bbergg/englisch_bbergg.html#p0040; v případě Holandska viz čl. 3(1) Horního zákona, dostupné online: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0014168/2003-01-01/>; v případě Velké Británie viz <https://iclg.com/practice-areas/mining-laws-and-regulations/united-kingdom>; v případě Slovenska viz čl. 3(1) zákona o ochraně a využití nerostného bohatství, dostupné online: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1988-44>

Phase-out v Německu

1.1 Energetický mix

Skladba zdrojů elektrické energie byla v Německu roku 2018 následující (**vyjádřeno v TWh**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
76,1	83	146	84	25,9	52,2	16,9	46,3	111,7

Zdroj: Europe Beyond Coal – Development of the electricity mix in the Germany²

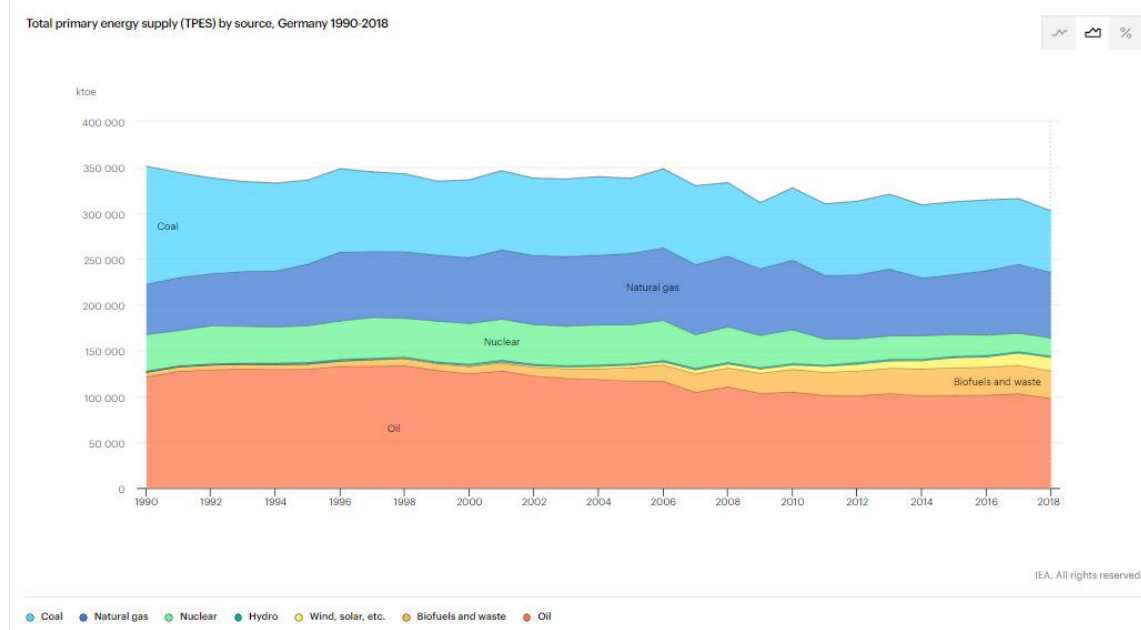
Podíl zdrojů elektrické energie byl v Německu roku 2018 následující (**vyjádřeno v %**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
11,9	12,9	22,7	13,1	4,0	8,1	2,6	7,2	17,4

Zdroj: vlastní výpočet FBS z výše uvedených údajů

Energetický mix – Německo (1990 – 2018)

² Dostupné na: <https://beyond-coal.eu/data/?dataset=electricity-mix-DE&chart=4&type=charts>

Zdroj: International Energy Agency

1.2 Vznik uhelné komise a její cíle

Uhelná komise (celým názvem *Komise pro rozvoj, strukturální změnu a zaměstnanost*) byla v Německu vytvořena v červnu roku 2018 **usnesením federální vlády** jako **poradní orgán Ministerstva hospodářství a energetiky (BMWi)**. Jedná se o orgán **složený z politických zástupců** (federální vlády a nejvíce dotčených spolkových zemí), **občanské společnosti** (zástupci environmentálních organizací a akademické obce), **průmyslu** (zástupci uhelných elektráren a těžbařských společností) a **odborových organizací**. Hlavním cílem uhelné komise bylo **usnadnit průběh uhelného phase-outu v Německu** za **dodržení principu spravedlivé společenské transformace** (*just transition*). Konkrétně bylo úkolem uhelné komise vytvořit akční plán, který naplní následující cíle:

- 1) **V roce 2020** dosáhnout rapidního **snížení emisí oxidu uhličitého o 40 %** **oproti roku 1990** (v roce 2017 dosáhlo Německo snížení emisí oxidu uhličitého pouze o 35 %, jde tedy o poměrně ambiciózní cíl)
- 2) **Dosáhnout národního cíle** snížení emisí oxidu uhličitého z energetiky **pro rok 2030 o 61 – 62 %** **oproti roku 1990**
- 3) **Postupně ukončit produkci energie z uhlí**, včetně **určení přesného data phase-outu** a **souvisejících právních, strukturálních, ekonomických a sociálních opatření**
- 4) Zajistit **finanční podporu pro spravedlivou transformaci** postižených regionů a **vytvořit fondy** nutné k uskutečnění strukturálních změn³

³KommissionWachstum, StrukturwandelundBeschäftigung: Abschlussberichtvom 26. 01. 2019, str. 9. Dostupné online (pouze německy):

1.3 Závěrečná zpráva uhelné komise

Po osmi měsících vyjednávání zveřejnila uhelná komise v lednu 2019 svou [závěrečnou zprávu](#). Jedná se o právně nezávazný dokument politického charakteru, který je však pouze prvním krokem k uskutečnění phase-outu. Na základě doporučení ze závěrečné zprávy mají být uskutečněny následující kroky:

V oblasti strukturální politiky:

- Přijmout **zákon**, který **umožní pro časové období 20 let vyplácet ročně 1,3 miliardy Euro na určené politiky týkající se strukturální proměny v postižených regionech a současně 0,7 miliardy Euro ročně na související dosud nevymezené projekty**
- Do roku 2021 přijmout Akční plány (*Sofortprogramme*), podle kterých budou financovány projekty strukturální politiky a soukromé investiční pobídky v postižených regionech
- Další opatření: zaměstnancům od 58 let, kteří vinou phase-outu ztratí zaměstnání, poskytnout rentu, která jim umožní vyžít až do doby, než získají nárok na důchod, vytvořit alespoň 5000 nových pracovních míst ve státní správě na spolkové i zemské úrovni (pouze v postižených regionech), poskytnout postiženým regionům finanční podporu (cca 1,5 miliardy Euro) na výstavbu nové infrastruktury (železnice, obnova měst postižených těžbou)

V oblasti ochrany klimatu a energetiky:

- **Do roku 2038 uzavřít všechny uhelné elektrárny** v Německu. V roce 2017 v Německu fungovaly uhelné elektrárny o tepelném výkonu 42,5 GW (20 GW hnědé uhlí a 22,5 GW černé uhlí). Jako mezistupně dosáhnout snížení množství uhelných elektráren na **30 GW v roce 2022** (hnědouhelné i uhelné každá na 15 GW) a **v roce 2030 na 17 GW** (9 GW hnědé uhlí, 8 GW černé uhlí). V roce 2032 prověřit, zda by k uzavření všech německých uhelných elektráren nemohlo dojít už roku 2035 (nebo roku 2036 nebo 2037)
- **Vyjednat s provozovateli hnědouhelných elektráren** konkrétní podobu phase-outu a ten následně **učinít závazným prostřednictvím zákona**. Pokud vyjednávání **nepovede k přijatelné dohodě** do 30. 6. 2020, přijmout pro časové **období 2023 – 2030 autoritativní řešení v podobě právního předpisu**.
- **Uzákonit** konkrétní podobu phase-outu elektráren na černé uhlí. Rozhodnutí, které elektrárny na černé uhlí mají být uzavřeny jako první, bude učiněno na základě výběrového řízení, v němž mohou elektrárny nabídnout cenu za vyřazení jejich elektrárny z provozu. Budou vybrány ty elektrárny, které nabídnou nejnižší cenu v poměru k jejich emisím CO₂. **Tyto elektrárny budou podpořeny postupně klesajícími prémiei za dobrovolné vyřazování z provozu do roku 2030**
- Některá další opatření: zajistit do roku 2030 až 65 % spotřeby elektřiny z OZE díky systematickému a důslednému rozšiřování přenosových a distribučních soustav, ochrana

https://www.handelsblatt.com/downloads/23912864/3/190126_abschlussbericht_kommission-wachstum-strukturwandel-und-beschaeftigung_beschluss.pdf?ticket=ST-77435735-oPEDfWqUTumhcQ9JPV9o-ap4

občanek a občanů před možným zvýšením cen elektřiny, u tepláren a elektráren (KVET) zatraktivnit přechod z uhlí na plyn a dále rozvíjet kombinovanou výrobu elektřiny a tepla

V letech 2023, 2026 a 2029 by spolková vláda měla předkládat uhelné komisi zprávy o stavu provádění jednotlivých doporučení.

1.4 Zákonodárná činnost na základě závěrečné zprávy uhelné komise

Spolková vláda plánuje na základě výše uvedených doporučení přijmout balíček dvou velkých legislativních změn, a to jednak v oblasti strukturální politiky přijetím **zákona o strukturální podpoře** (*das Strukturstärkungsgesetz*) a v oblasti ochrany klimatu a energetiky jednak **novelami zákona o OZE** a **zákona o podpoře KVET**, a hlavně **přijetím nového zákona o ústupu od uhlí** (*das Gesetz zum Kohleausstieg*). Původně měly být oba zákony přijaty do konce roku 2019, nicméně u zákona o ústupu od uhlí je již nyní zřejmé, že jej parlament nestihne včas projednat a schválit. Očekává se tedy jeho přijetí nejdříve na počátku roku 2020.⁴ Zákon o strukturální podpoře je již nyní (listopad 2019) projednáván parlamentem a pravděpodobně bude do konce roku 2019 přijat.

Zákon o ústupu od uhlí bude **nejprve** obsahovat **pouze postupné omezení provozu elektráren na černé uhlí**, nicméně po dosažení dohody s hnědouhelnými elektrárnami (příp. pokud k dohodě nedojde do 30. 6. 2020, nastane ten samý scénář) bude zákon **rozšířen také na omezení provozu hnědouhelných elektráren**. **Odlišný přístup** k hnědouhelným elektrárnám je dán faktem, že zatímco **černé uhlí** je do Německa z převažující části **dováženo**, **hnědé uhlí** bývá běžně **těženo** v blízkosti elektráren přímo **na území Německa**. Hnědouhelná průmysl v čele se společností RWE má proto v Německu mnohem významnější postavení a je v jeho případě postupováno opatrněji.⁵

1. 5. Informace o vyřazovaných uhelných elektrárnách

Phase-outem bude dotčeno celkem 68 uhelných elektráren, z nichž byla většina uvedena do provozu v průběhu šedesátých až devadesátých let minulého století. Nejmladší uhelná elektrárna Wilhelmshaven Engie byla uvedena do provozu roku 2015 a nejstarší elektrárna Krefeld-Uerdingen byla uvedena do provozu roku 1957.⁶

2.1 Dopadová analýza před ustanovením uhelné komise

Vzniku uhelné komise předcházela Akční plán pro ochranu klimatu do roku 2050, který v Německu vznikl roku 2016 v reakci na přijetí závazků z Pařížské dohody o ochraně klimatu. Tento akční plán analyzuje množství skleníkových plynů v Německu s ohledem na původ skleníkových plynů podle odvětví (energetika, budovy, doprava, průmysl, zemědělství a ostatní) v letech 1990, 2017 a stanoví cíle pro roky 2020, 2030 a 2050. Z akčního plánu je zřejmé, že největší množství emisí skleníkových

⁴<https://www.energate-messenger.de/news/196042/kohleausstiegsgesetz-wohl-erst-2020>

⁵<https://www.cleanenergywire.org/factsheets/implementing-germanys-coal-exit-proposal-road-ahead>

⁶Europe Beyond Coal: European Coal Plant Database, status: 18 října 2019. Dostupné online: https://beyond-coal.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-18_Europe_Beyond_Coal-European_Coal_Database_hc.xlsx

plynů pochází právě z energetiky, a proto bylo vyhodnoceno, že ke splnění závazku vyplývajících z ochrany klimatu je nutné ustanovit uhelnou komisi a na základě jejích doporučení tyto emise výrazně omezit.

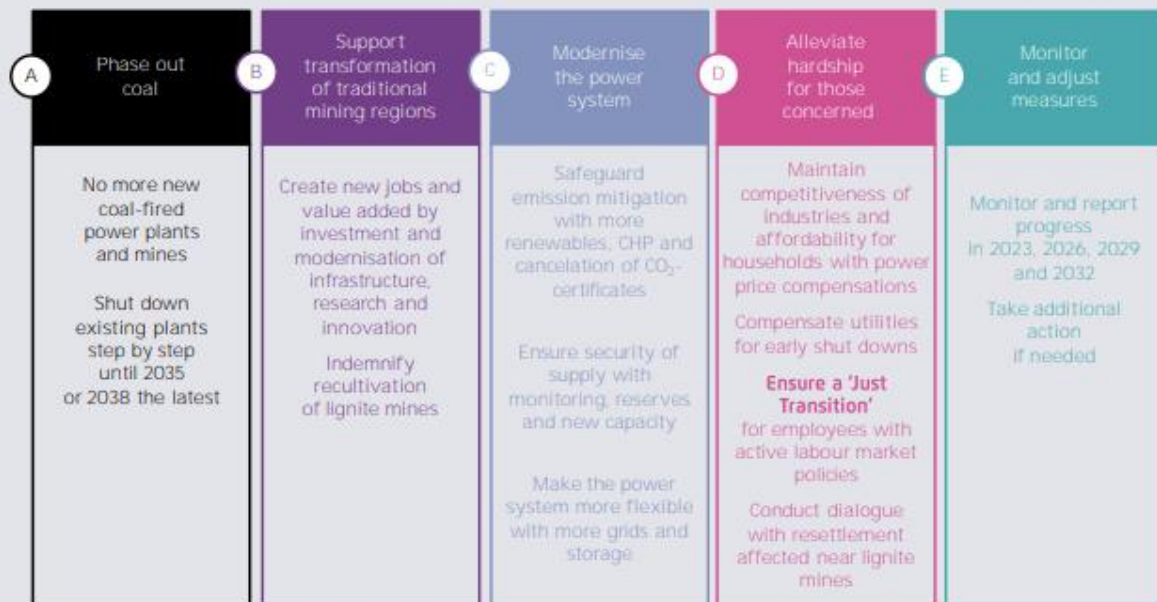
2.2 Dopadová analýza v rámci závěrečné zprávy

V rámci závěrečné zprávy uhelné komise byly posuzovány a analyzovány následující otázky:

- Výchozí situace:
 - **Politika Ochrany klimatu**
 - Vývoj ve světě a mezinárodněprávní klasifikace
 - Vývoj v Evropě a obchodování s emisními povolenkami
 - Národní cíle
 - **Situace v energetickém sektoru**
 - Evropský právní rámec
 - Zimní balíček
 - LCP BREF
 - Trh s energií
 - současné výrobní kapacity pro elektřinu a teplo v Německu
 - rozvoj OZE
 - implikace pro rozvoj sítě
 - možnost předběžného a konečného vyřazení zdroje z provozu
 - předpokládaný vývoj v letech 2017 – 2020, 2020 – 2022, 2022 – 2030
 - kogenerace
 - bezpečnostní připravenost
 - fungování německého trhu s elektřinou
 - Ceny elektřiny a náklady na elektřinu
 - Obecně o cenách elektřiny
 - Velkoobchodní ceny elektřiny
 - Náklady na elektřinu pro koncové spotřebitele
 - Ceny elektřiny pro domácnosti a živnostníky
 - Ceny elektřiny pro průmysl
 - Zabezpečení dodávek energie
 - Bezpečnost zásobování teplem
 - Teplo v průmyslu
 - Dálkové vytápění
 - Dotčené oblasti
 - Oblast Porýní
 - Lužická oblast (Lausitz)
 - Oblast středního Německa
 - Oblast Helmstedter
 - **Výchozí situace pro růst, zaměstnanost a inovace**
 - Význam průmyslu pro růst a kvalitu života
 - Vývoj energeticky náročného průmyslu
 - Inovační potenciál
 - Regionální ekonomický rozvoj
 - **Výchozí situace strukturální politiky**
 - Ekonomická situace v dotčených oblastech

- Zaměstnanost v dotčených oblastech
- Příspěvek dotčených oblastí k daňovým příjmům
- Inovace v dotčených oblastech
- Demografický vývoj v dotčených oblastech
- Rozloha a sídelní struktura dotčených oblastí
- Infrastruktura dotčených oblastí (silnice a koleje, digitální infrastruktura, energetická infrastruktura)
- Obce ovlivněné přesídlováním během těžby a obce v blízkosti dolů
- Kulturní charakter dotčených oblastí
- Shrnutí strukturálně politické situace týkající se výroby energie z uhlí
- **Právní rámec strukturální politiky**
 - Finanční ústava a rámec státní podpory
 - Rámec státní podpory podle práva evropské unie

Figure S-1: Overview of the Commission's recommendations

Authors' figure based on Kommission „Wachstum, Strukturwandel und Beschäftigung“ (2019)

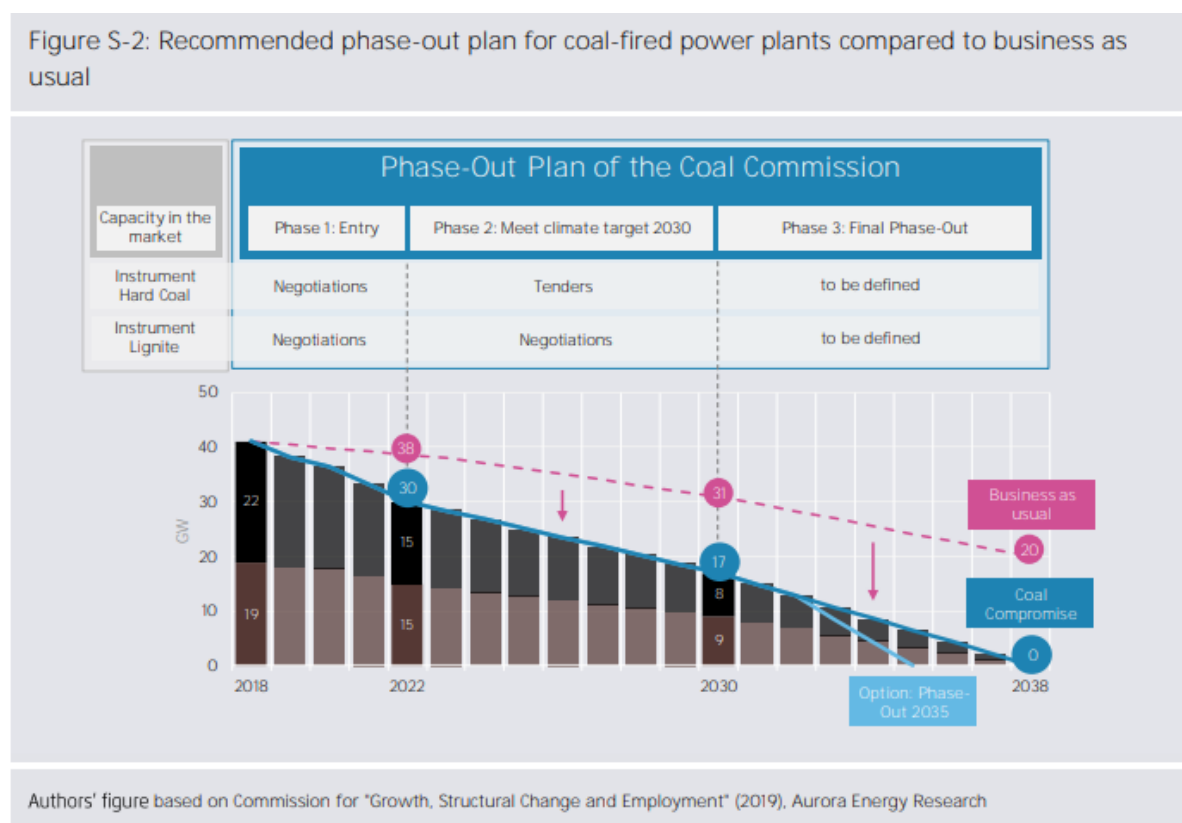
Na základě posouzení všech výše uvedených výchozích kritérií jsou uhelnou komisí v závěrečné zprávě formulována doporučení do budoucna (viz obrázek níže).

3. Konkrétní podoba phase-outu

Podle závěrečné zprávy uhelné komise by **do roku 2038 měly být uzavřeny všechny uhelné elektrárny** v Německu.

Konkrétnější kroky budou uvedeny v zákoně o ústupu od uhlí, který má podle dostupných informací obsahovat jednak **právně závazný harmonogram týkající se uzavírání jednotlivých elektráren** (pravděpodobně jako příloha zákona, a to na základě objektivních kritérií jako je zastaralost objektu a jeho emisní náročnost, případně formou vládního nařízení přijatého na základě tohoto zákona, anebo kombinace obojího) a pravděpodobně také **kompence pro uhelný průmysl**.⁷

Konkrétní podobu phase-outu zobrazuje obrázek níže:

⁷ S ohledem na zpoždění vládního návrhu zákona zveřejnily některé environmentální organizace své vlastní legislativní návrhy. Viz například návrh zákona o ústupu od uhlí od ClientEarth a Greenpeace: <https://www.greenpeace.de/sites/www.greenpeace.de/files/publications/kohleausstiegsgesetz-2.pdf> nebo návrh opoziční Strany zelených: https://cms.gruene.de/uploads/documents/10-PunktePlanKohleausstieg_AnnalenaBaerbock.pdf

Komise ve své zprávě nepředkládá konkrétní návrhy legislativních změn. V jejím zadání bylo „vypracování akčního programu“. Komise zdůrazňuje, že ochranu je nutno uskutečňovat ve všech sektorech cestou efektivního a koordinovaného snižování emisí skleníkových plynů. Sektor energie hraje pro dosažení cílů plánu ochrany klimatu v roce 2050 klíčovou úlohu.

Pro sektor energie doporučuje Komise balíček opatření:

- opatření pro ochranu klimatu
 - zabezpečená a postupná redukce a ukončení výroby elektrické energie z uhlí
 - zajištění systémově prospěšného a tržně konformního rozšíření obnovitelných zdrojů energie na 65 % do roku 2030
 - další rozvoj podpory kombinované výroby energie a tepla
 - eliminace certifikátů CO₂ v rámci evropského systému emisního obchodování
- opatření v oblasti trhu s energií a cen elektřiny pro průmysl, firmy a soukromé konečné spotřebitele
- opatření pro zajištění bezpečnosti dodávek
- opatření v oblasti sítí, skladování, propojení sektorů a inovačního potenciálu
- opatření pro tvorbu hodnoty a zaměstnanost
- opatření pro zajištění těžby a bezpečné ukončení povrchové těžby

Rozhodnutí, které elektrárny na černé uhlí mají být uzavřeny jako první, bude učiněno na základě výběrového řízení, v němž mohou elektrárny nabídnout cenu za vyřazení jejich elektrárny z provozu. Budou vybrány ty elektrárny, které nabídnou nejnižší cenu v poměru k jejich emisím CO₂.

Komise přijala dohodu (cit. in Spiegel 49/2019, str. 14), že uzavírání elektráren začne v Rýnském revíru. Spolkové ministerstvo hospodářství však ohlásilo, že do roku 2020 se budou uzavírat elektrárny i ve východních zemích (elektrárna Schkopau u Lipska má být uzavřena do roku 2026). Elektrárna na černé uhlí Datteln v Severním Porýní – Vestfálsku má být teprve uvedena do provozu a namísto toho se má provozovatel elektrárny Datteln firma Uniper podílet na změně technologie ve Schkopau (přechod na plyn). Předsedové vlád východoněmeckých zemí s těžbou uhlí zpochybňují kompromis k ukončení těžby uhlí a chtějí zachovat těžbu hnědého uhlí.

4. Kompenzace pro provozovatele

S kompenzacemi pro průmysl se v Německu počítá, přičemž jejich konkrétní výše by měla být na základě dohody s průmyslem (resp. s hnědouhelnými elektrárnami) stanovena přímo v zákoně o ústupu od uhlí (příp. ve vyhlášce nebo nařízení přijatém na základě tohoto zákona a podle kritérií, která v něm budou vymezena). U elektráren na černé uhlí budou kompenzace provozovatelům

přiznány na základě výběrového řízení, v němž mohou elektrárny nabídnout cenu za vyřazení jejich elektrárny z provozu. Budou vybrány ty elektrárny, které nabídnou nejnižší cenu v poměru k jejich emisím CO₂. **Tyto elektrárny budou podpořeny postupně klesajícími prémie za dobrovolné vyřazování z provozu do roku 2030.** Předmětem veřejné diskuse tedy není primárně, zda kompenzace průmyslu přiznat či nepřiznat, ale v jaké konkrétní je přiznat výši. Například společnost **RWE požaduje** po vládě kompenzace ve výši **nejméně 1,2 miliardy Euro za každý GW** uzavřené uhelné elektrárny.⁸ Takto vysoká státní podpora však nemusí být v souladu s evropským právem. Spolková vláda v tomto ohledu tedy vyjednává jak s Evropskou komisí, tak s provozovateli elektráren.

5. Sociální aspekty phase-outu(just transition)

Just transition je jedním ze stěžejních bodů německého phase-outu a jedním z důvodů, proč byla uhelná komise na prvním místě vůbec zřízena. Jak bylo uvedeno výše, sociální spravedlností ústupu od uhlí se bude zabývat nový zákon o strukturální změně, který by měl umožnit **pro časové období 20 let vyplácet ročně 1,3 miliardy Euro na určené politiky týkající se strukturální proměny v postižených regionech a současně 0,7 miliardy Euro ročně na související dosud nevymezené projekty.** Do roku **2021** mají být podle závěrečné zprávy přijaty Akční plány (*Sofortprogramme*), podle kterých budou projekty strukturální politiky a soukromé investiční pobídky v postižených regionech financovány.

Další opatření, která uhelná komise ve své závěrečné zprávě navrhuje, jsou zejména: zaměstnancům od 58 let, kteří vinou phase-outu ztratí zaměstnání, poskytnout rentu, která jim umožní vyžít až do doby, než získají nárok na důchod, vytvořit alespoň 5000 nových pracovních míst ve státní správě na spolkové i zemské úrovni (pouze v postižených regionech), poskytnout postiženým regionům finanční podporu (cca 1,5 miliardy Euro) na výstavbu nové infrastruktury (železnice, obnova měst postižených těžbou).

S ohledem na očekávaný růst cen za elektřinu z důvodu phase-outu, který by mohl negativně ovlivnit koncové uživatele, doporučuje uhelná komise v závěrečné zprávě německé vládě od roku 2023 poskytovat dotaci ve výši nejméně 2 miliard EUR ročně, anebo srovnatelné opatření, jež budou mít za cíl snížit očekávaný nárůst cen elektřiny. Opatření má být zakotveno ve federálním rozpočtu a zajištěno zákonem o státní podpoře.⁹

6. Riziko soudních sporů s provozovateli

Po žalobě RWE ohledně kompenzací za phase-out jaderné energetiky se Německo „poučilo“ a přistupuje k jednáním s provozovateli uhelných zdrojů konstruktivněji a poskytování kompenzací se z principu nebrání. Bezprostřední riziko podání žaloby nebo arbitráže proto zatím nehrozí, neboť s

⁸<https://energypost.eu/ieefa-germany-rwes-coal-phaseout-compensation-demands-defy-market-prices/>

⁹Kommission Wachstum, Strukturwandel und Beschäftigung: Abschlussbericht vom 26. 01. 2019, str. 77.

Dostupné online (pouze německy):

https://www.handelsblatt.com/downloads/23912864/3/190126_abschlussbericht_kommission-wachstum-strukturwandel-und-beschaeftigung_beschluss.pdf?ticket=ST-77435735-oPEDfWqUTumhcQ9JPV9o-ap4

poskytnutím kompenzací pro provozovatele vláda počítá. Strany však ještě musejí vyjednat, v jaké konkrétní výši a za jakých konkrétních podmínek budou kompenzace poskytnuty.

Z ústavněprávního hlediska jsou **kompenzace nutné jen v ojedinělých případech hodných zvláštní zřetele**. Ke dni 31. 10. 2018 zpracovalo vědecké oddělení (*Wissenschaftliche Dienste*) německého spolkového parlamentu expertní právní posudek pro uhelnou komisi.¹⁰ Posudek se zabývá ústavněprávními požadavky pro zákonem nařízené odstavení uhelných elektráren, provádí srovnání s rozsudkem Spolkového ústavního soudu ze dne 6. 12. 2016¹¹ o phase-outu jaderné energie (dále jen „**BVerfGUrt. v. 06. 12. 2016**“) a aplikuje v rozsudku vymezené principy na odstavování uhelných elektráren. S ohledem na důležitost dané analýzy s ohledem na přenositelnost do ústavního práva České republiky, je níže uvedeno podrobné právní odůvodnění tohoto zjištění.

Právní úprava provozu uhelných elektráren v Německu

Pravidla provozu uhelných elektráren jsou upravena Zákonem o ochraně před znečištěním ovzduší (*Bundesimmissionsschutzgesetz*). Každý, kdo splní požadavky § 6 tohoto zákona je oprávněn provozovat uhelnou elektrárnu a může tak činit, dokud to bude považovat za ekonomicky udržitelné.¹² Aby mohl být uskutečněn phase-out, musel by zákonodárce v zákoně buďto omezit délku platnosti vydaných povolení k provozu, anebo získat zákonné oprávnění tato povolení zrušit.¹³

Posouzení ústavnosti phase-outu

V záležitostech energetické politiky má zákonodárce podle německé Ústavy (dále jen „**Ústava**“) širokou možnost zákonné regulace a může cíle právní úpravy měnit s ohledem na nově nastalé okolnosti.¹⁴ Zákonná úprava musí být dostatečně konkrétní a slučitelná se základními lidskými právy – v případě phase-outu uhelných elektráren zejména s vlastnickým právem podle čl. 14 Ústavy, s právem na svobodný výkon povolání podle čl. 12 Ústavy a se zásadou rovnosti podle čl. 3 odst. 1 Ústavy.¹⁵

I. Ochrana vlastnického práva

Vlastnické právo fyzických i právnických osob požívá ústavněprávní ochrany a jeho konkrétní obsah je vymezen zejména v německém občanském zákoníku. Vlastnické právo zahrnuje jednak oprávnění vlastníka věc užívat a v rámci zákonných mezí s ní libovolně nakládat. Provozovatelé uhelných elektráren požívají ústavněprávní ochrany práva vlastnit a užívat uhelné elektrárny, včetně jejich vybavení.¹⁶ Co se týče samotného povolení k provozu ve smyslu § 6 zákona o ochraně

¹⁰WissenschaftlicheDienste: Stilllegung von Kohlekraftwerken. Dostupné online: <https://www.bundestag.de/resource/blob/579426/79b26fd54662407f696a224c9aa1955a/WD-3-360-18-pdf-data.pdf>

¹¹BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, juris

¹² K obdobným požadavkům české právní úpravy srov. §1(2) a násl. zákona č. 76/2002 Sb, o integrované prevenci.

¹³ Viz také Däuper/Michaels: EingesetzlicherAusstiegaus der Kohleverstromung vor dem Hintergrund des Urteils des BVerfGzumAtomausstieg, EnWZ 2017, S. 213.

¹⁴ Srov.. BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 283.

¹⁵ K obdobným českým ústavněprávním požadavkům srov. čl. 11 listiny základních práv a svobod, čl. 26 listiny základních práv a svobod a čl. 1 listiny základních práv a svobod.

¹⁶BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 228.

před znečištěním ovzduší, došel Spolkový ústavní soud k závěru, že se o věc požívající ochrany z vlastnického práva nejedná.¹⁷ Do rámce právní ochrany podle čl. 14 Ústavy dále nespádají obchodní příležitosti na trhu, ani jiné stávající a budoucí obchodní operace.¹⁸

Zásah do vlastnického práva tedy nastane v každém případě, kdy bude přijata regulace, která zruší nebo omezí užívání elektrárny nebo zařízení v elektrárně.¹⁹ V případě zákonného vyřazení uhelných elektráren z provozu proto budou muset být splněny buďto podmínky podle čl. 14(3) Ústavy upravující vyvlastnění, anebo se může jednat o „zákonné omezení obsahu vlastnického práva“ ve smyslu čl. 14 odst. 1 Ústavy.²⁰

a) Vyvlastnění

Vyřazení uhelné elektrárny z provozu nesplňuje požadavky na vyvlastnění podle čl. 14(3) Ústavy. Podle judikatury Spolkového ústavního soudu totiž není podstatou vyvlastnění toliko odnětí vlastnického práva, ale zejména uskutečnění určitého veřejného zájmu vyvlastněnou věcí. Tato podmínka není v případě vyřazení elektráren z provozu splněna, neboť vyřazené elektrárny už žádnému veřejnému zájmu sloužit nebudou.²¹

b) Omezení vlastnického práva a na základě zákona

Vyřazení elektráren z provozu na základě zákona je možné podle čl. 14(1) věty druhé Ústavy, podle které „*obsah a omezení vlastnického práva stanoví zákony*“.²² Na základě této věty je zákonodárce oprávněn měnit obsah a omezení vlastnického práva, a to v nejzazším případě i takovým způsobem, že bude určité vlastnické právo do budoucna úplně zrušeno. Ústava tedy negarantuje absolutní zachování stávajících vlastnických práv do budoucna, avšak v případě výrazného zásahu, který představuje jejich úplné zrušení, je zákonodárce povinen dodržet přísně stanovené podmínky. Konkrétně musí být vlastnické právo omezeno z důvodu jiného veřejného zájmu, a omezení musí být s ohledem na konkrétní okolnosti případu proporcionální.²³

Test proportionality

Zákonné omezení vlastnického práva, které není vyvlastněním, je možné z důvodu převažujícího legitimního veřejného zájmu. V případě odstavování uhelných elektráren je legitimním veřejným zájmem na omezení vlastnického práva snížení emisí skleníkových plynů, který je možné subsumovat pod čl. 20a Ústavy (ochrana životního prostředí).²⁴ Omezení emisí skleníkových plynů je důležitou součástí politiky ochrany klimatu, jejímž cílem je zachování základních podmínek k životu obyvatelstva, který je chráněn čl. 2 odst. 2 Ústavy (právo na život a na ochranu zdraví).²⁵

¹⁷ Srov. BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 231 f.

¹⁸ Srov. BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 240.

¹⁹ BVerfG, Urteil vom 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 228 f.

²⁰ Ohledně srovnatelné české ústavněprávní úpravy viz čl. 11 odst. 4 listiny základních práv a svobod (vyvlastnění) a čl. 11 odst. 3 listiny základních práv a svobod (omezení výkonu vlastnického práva na základě zákona ve veřejném zájmu).

²¹ Srov.: BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 243 ff.

²² Pro obdobnou českou ústavněprávní úpravu srov. čl. 11(3) Listiny základních práv a svobod: „*Výkon vlastnického práva nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.*“

²³ BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 269.

²⁴ V české ústavněprávní úpravě viz čl. 35 Listiny základních práv a svobod.

²⁵ V české ústavněprávní úpravě viz čl. 6 a čl. 31 Listiny základních práv a svobod.

Jedná se tedy o dostatečně legitimní veřejný zájem, na jehož základě je možné i významné omezení jiných základních lidských práv a svobod, který však musí projít tzv. testem proporcionality.²⁶

V první řadě musí být v testu proporcionality splněno *kritérium vhodnosti*. V rámci posuzování kritéria vhodnosti ústavní soud zjišťuje, zda omezení daného základního práva umožňuje dosáhnout stanoveného cíle, přičemž je zákonodárci ponechán poměrně široký prostor k výběru daného opatření (nemusí se jednat o nejlepší možný ze všech způsobů, dostačuje, že je daná regulace schopná dosáhnout daného cíle).²⁷ Uzavření uhelných elektráren v tomto smyslu kritérium vhodnosti splňuje, neboť díky němu dojde k významnému snížení skleníkových plynů a ke zlepšení zdraví obyvatelstva. Přesně určené datum uzavření uhelných elektráren urychlí celkový konec uhelné energetiky.²⁸ Na situaci nic nemění ani existence uhelných elektráren v sousedních státech, jelikož Německo je oprávněno regulovat zdroje toliko na vlastním státním území, a tato regulace významně sníží množství emisí skleníkových plynů ve světě, kterými by Německá uhelná energetika jinak přispívala k poškozování klimatu.²⁹

Druhým kritériem testu proporcionality je *kritérium potřeby*. Podle tohoto kritéria Spolkový ústavní soud zkoumá, zda by stanoveného cíle mohlo být dosaženo jinými mírnějšími opatřeními, s menším (nebo ideálně žádným) zásahem do základních práv a svobod.³⁰ Odstavení uhelných elektráren kritérium potřeby splňuje. Méně restriktivní způsoby jako zákaz výstavby nových uhelných elektráren, omezení počtu uhelných elektráren anebo zpřísnování technických požadavků provozu³¹ by ani ve svém souhrnu nevedly ke stejně účinnému snížení emisí stanoveného množství skleníkových plynů.

Posledním kritériem je *kritérium přiměřenosti*. V rámci tohoto kroku testu proporcionality poměřuje Spolkový ústavní soud, zda mezi dotčenými základními právy existuje přiměřená rovnováha, přičemž jsou zvažovány empirické, systémové, kontextové i hodnotové argumenty.³² Čím větší má konkrétní předmět vlastnického práva celospolečenskou relevanci, tím přiměřenější je jeho případná zákonná regulace.³³ Podle judikatury Spolkového ústavního soudu je celospolečenská relevance jaderných elektráren vysoká, jelikož se jedná o vysoce rizikovou technologii s potenciálně extrémními dopady na lidské zdraví a životní prostředí. Z tohoto důvodu má zákonodárce významně široké pole působnosti pro jejich regulaci, přičemž kritérium přiměřenosti zůstane

²⁶ Níže popsany test proporcionality ve své rozhodovací praxi běžně používá také český ústavní soud, viz např. Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94, publikován pod č. 214/1994 Sb. [Dostupné online](#). K testu proporcionality ve vztahu k právu na ochranu zdraví a života dále srov. Pl. ÚS 2/17, odst. 40 a násl.

²⁷ BVerfGE 121, 317 (354).

²⁸ Viz BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 286 zur Kernenergienutzung.

²⁹ Sorv. Becker, Büttner, Held: Ein Kohleausstieg nach dem Vorbild des Atomausstiegs? Eine juristische Analyse des Urteils des Bundesverfassungsgerichts vom 6. Dezember 2016. Studie im Auftrag von Agora Energiewende, S. 18; dostupné online: https://www.agora-energiewende.de/fileadmin2/Projekte/2015/Kohlekonsens/Agora_Rechtsgutachten-Kohlekonsens_WEB.PDF

³⁰ BVerfGE 121, 317 (354).

³¹ K dalším možným nástrojům srov. Klinski: Klimaschutz versus Kohlekraftwerke – Spielräume für gezielte Rechtsinstrumente, NVwZ 2015, S. 1474; Rodi: Kohleausstieg – Bewertung der Instrumentendebatte aus juristischer und rechtspolitischer Sicht, EnWZ 2017, S. 198 ff.

³² Sorv. BVerfGE 113, 167 (260).

³³ BVerfGE 100, 226 (241).

zachováno.³⁴ Ačkoli uhelné elektrárny nepředstavují srovnatelně vysoce rizikovou technologii, působí významně na lidské zdraví a životní prostředí a tyto vlivy jsou s ohledem na probíhající změnu klimatu enormní. Zároveň jsou uhelné elektrárny pro Německo významným energetickým zdrojem. Proto i v případě uhelných elektráren existuje vysoká celospolečenská relevance a s ní související možnost širší zákonné regulace, která bude způsobilá kritérium přiměřenosti splnit.³⁵ Aby bylo rovnováhy mezi vlastnickým právem a právy na ochranu života a zdraví dosaženo, měl by zákonodárce přistoupit k odstavování uhelných elektráren postupně (např. skrze určení několika odstupňovaných lhůt pro postupné odstavování elektráren podle jejich stáří/účinnosti). V některých ojedinělých případech bude pravděpodobně nutné přistoupit také k poskytnutí kompenzací. Pro přiměřené odstavení uhelných elektráren musí být vzaty v úvahu následující aspekty:

1. Ochrana investic

V některých případech by měla být věnována pozornost finančním zdrojům investovaným do daného zařízení. Podle ustálené judikatury Spolkového ústavního soudu není podle čl. 14(1) Ústavy poskytována ústavněprávní ochrana předpokládaným výnosům a zisku.³⁶ Stejně tak nejsou provozovatelé oprávněni „být ušetřeni nové právní regulace“, dokud se jejich investice plně nezúročí a nebudou amortizovány.³⁷ Ústavněprávní ochrany však požívá princip právní jistoty, který je jednou ze základních maxim právního státu.³⁸ V případě nedávných investic provozovatelů určených ke snížení emisí znečišťujících látek v elektrárnách, které byly v nedávné době provedeny za účelem splnění dosud platných požadavků zákona o ochraně před znečištěním ovzduší, je proto s ohledem na dodržení zásady přiměřenosti pravděpodobně nutné vytvořit vhodné kompenzační schéma.³⁹

2. Ochrana legitimního očekávání

Vlastnické právo v sobě zahrnuje legitimní očekávání na zachování stávajících majetkoprávních vztahů.⁴⁰ Nakolik je ochrana legitimního očekávání vlastnického práva silná, záleží na okolnostech jednotlivých případů.⁴¹ Podle judikatury Spolkového ústavního soudu je ochrana legitimního očekávání zvláště silná v případech, kdy už byla zákonem přijata konkrétní přechodná úprava, nebo byla stanovena konkrétní data k ukončení existence daného práva, aby nemohlo být právní postavení dotčených subjektů opakovaně svévolně měněno.⁴² Co se týče legitimního očekávání

³⁴ BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 219, 297.

³⁵ Srov. také Däuper/Michaels: *Eingesetzlicher Ausstieg aus der Kohleverstromung vor dem Hintergrund des Urteils des BVerfG zum Atomausstieg*, EnWZ 2017, S. 213.

³⁶ BVerfGE 74, 129 (148).

³⁷ BVerwG in NVwZ 2009, S. 1443 zum Verbot von Käfighaltung bei Legehennen aus Tierschutzgründen.

³⁸ BVerwG in NVwZ 2009, S. 1444.

³⁹ Srov. Däuper/Michaels: *Eingesetzlicher Ausstieg aus der Kohleverstromung vor dem Hintergrund des Urteils des BVerfG zum Atomausstieg*, EnWZ 2017, S. 216.

⁴⁰ Český Ústavní soud je v tomto ohledu přísnější. Např. v Nálezu ÚS z 12. 2. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 21/17 je uvedeno: „Ústavní soud musí připomenout, že již vícekrát konstatoval, že princip právní jistoty nelze ztotožnit s požadavkem na absolutní neměnnost právní úpravy, která podléhá mimo jiné sociálně ekonomickým a technickým změnám, jež mohou vyžadovat i reflexi v nárocích kladených na bezpečnost silničního provozu a na okolnosti s ním spojené.“

⁴¹ BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 372.

⁴² Srov. BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 344

vlastníků uhelných elektráren, nestanoví účinné právní předpisy žádné konkrétně vymezené období pro dobu jejich předpokládané existence. Podle vědeckého oddělení německého parlamentu je proto otázkou, zda a do jaké míry mohou provozovatelé uhelných elektráren legitimně očekávat zachování stávajícího stavu. Obecně se relevance principu legitimního očekávání provozovatele snižuje tím více, čím déle je daná elektrárna v provozu.⁴³ V případě starších elektráren, u nichž při odpisech již došlo k amortizaci a investice do nich se tudíž dostatečně zúročily, hraje zásada legitimního očekávání naprosto okrajovou roli.

Ani z povolení k provozu elektrárny vydaného na dobu neurčitou podle zákona o ochraně před znečištěním ovzduší nelze na základě zásady legitimního očekávání vyvozovat, že by povolení bylo vydáno se zárukou věčného trvání, neboť podmínky k provozu zařízení podle § 6(1) je zákonodárce oprávněn průběžně měnit.⁴⁴ Provozovatelé uhelných elektráren musejí především počítat s politickým vývojem a měnícím se přístupem společnosti k ochraně klimatu, redukci skleníkových plynů a s rozvojem obnovitelných zdrojů energie.⁴⁶ Jelikož jsou však povolení k provozu vydávána na dobu neurčitou, je nutné při přípravě návrhu zákona o odstavení uhelných elektráren tuto skutečnost dostatečně zohlednit a poskytnout provozovatelům dostatečně dlouhé přechodné období před odstavením elektráren, anebo přistoupit k podobným kompenzačním opatřením.⁴⁷

II. Právo na svobodný výkon povolání

V případě uhelného phase-outu zaniknou profese spojené s výrobou elektřiny z uhlí, čímž dojde k zásahu do práva na svobodu volby a výkonu povolání podle čl. 12 Ústavy. Požadavky na dodržení proporcionality při zásahu do tohoto práva jsou v judikatuře Spolkového ústavního soudu definovány obdobně jako v případě zásahu do vlastnického práva.⁴⁸ Vyřazení uhelných elektráren

⁴³Vgl. BVerfGE 72, 175 (196).

⁴⁴Srov. BVerwG in NVwZ 2009, S. 1442

⁴⁵Srovnatelné principy vyplývají také z judikatury českého ústavního soudu, viz např. usnesení sp. zn. III. ÚS 279/97, II. ÚS 259/15, I. ÚS 2944/15, II. ÚS 2985/16, II. ÚS 3058/17 nebo např. nález Pl. ÚS 17/11.

⁴⁶Srov. Däuper/Michaels: Eingesetzlicher Ausstieg aus der Kohleverstromung vor dem Hintergrund des Urteils des BVerfG zum Atomausstieg, EnWZ 2017, S. 217; Schröder:

Verfassungsrechtlicher Investitionsschutz beim Atomausstieg, NVwZ 2013, S. 109.

⁴⁷V judikatuře českého ústavního soudu viz obdobně Nález ÚS z 12. 2. 2019, sp. zn. Pl. ÚS 21/17: „v případě, kdy se zákonodárce rozhodne pro modifikaci regulace jednání dotčeného subjektu, pak tomuto musí poskytnout dostatečný časový prostor, aby mohl nové regulaci přizpůsobit svoje chování (...) z hlediska účelu by bylo nejvhodnější přistoupit k okamžitému odstranění reklamních zařízení, zákonodárce vzal v úvahu i zájmy jejich vlastníků a po pečlivém zvážení střetu těchto zájmů formuloval přechodné (napadené) ustanovení, kterým jim umožnil reklamní zařízení podle vydaných povolení provozovat ještě dalších pět let.“

⁴⁸BVerfGUrt. v. 06. 12. 2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 391.

⁴⁹Podle českého ústavního práva by nebyl prováděn test proporcionality, ale toliko mírnější test racionality, neboť čl. 26 listiny základních práv a svobod se lze podle čl. 41(1) listiny základních práv a svobod domáhat toliko v mezích zákona. Konstrukce testu racionality vyplývá z rozhodnutí ÚS (Pl. ÚS 1/08) a sestává z následujících kroků. 1) Vymezení smyslu a podstaty práva 2) Zhodnocení, zda se zákon nedotýká samotné existence sociálního práva nebo jeho skutečné realizace (esenciálního obsahu), pokud ano, je omezení posuzováno testem proporcionality. 3) Posouzení, zda zákonná úprava sleduje legitimní cíl a 4) Zvážení otázky, zda zákonný prostředek použitý k jeho dosažení je rozumný (racionální), byť nikoliv nutně nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější či nejmoudřejší.

z provozu na základě zákona tedy bude za splnění výše popsaných podmínek proporcionality v souladu s ústavním právem.

III. Zásada rovnosti

Zásada rovnosti podle čl. 3(1) Ústavy je porušena, pokud je ke srovnatelným subjektům přístupováno odlišně, anebo pokud je k nesrovnatelným subjektům přístupováno stejně. V tomto ohledu se Spolkový ústavní soud táže, zda je účel odlišného zacházení s jednotlivými subjekty vymezen objektivním důvodem, a zda je míra odlišného zacházení přiměřená.⁵⁰ Při výběru adresátů normy musí zákonodárce zajistit smysluplnou kategorizaci, které logicky a přiměřeně vyjadřují cíle legislativní úpravy, a které je odůvodněno objektivními důvody. V případě zákona o ústupu od uhlí by bylo vhodné odstupňovat vyzařování zdrojů z provozu například na základě stáří zařízení, množství emisí skleníkových plynů, energetické účinnosti daného zařízení, anebo s ohledem na umístění elektrárny v souvislosti se zajištěním bezpečnosti dodávek energie ve všech regionech Německa.⁵¹ Budou-li v zákoně stanoveny výjimky, musí být udělovány toliko na základě zvláště zřetele hodných důvodů. V případě nerovného zacházení s určitým typem zařízení musí být stanovena vhodná kompenzační opatření.⁵²

Shrnutí

Aby byl při ukončení provozu uhelných elektráren dodržen princip proporcionality, musí zákonodárce v některých oblastech přijmout dostatečná kompenzační opatření. Zejména se jedná o zákonné vymezení přechodného období před ukončením provozu elektráren. Kompenzační opatření ve formě finančních kompenzací musí být učiněno pouze ve výjimečných případech ze zvláště závažných důvodů.⁵³ Omezení vlastnického práva ve smyslu čl. 14(1) věty druhé Ústavy je v zásadě možné bez jakékoli finanční kompenzace.⁵⁴ Stejně tak nárok na finanční kompenzace nevzniká z důvodů změny podmínek provozu zařízení podle zákona o ochraně před znečištěním ovzduší, neboť jednou vydané povolení k provozu elektrárny v sobě nezahrnuje garanci věčného provozu, s ohledem na předvídatelné legislativní a systémové změny v energetice.⁵⁵ V případě starších elektráren, u nichž při odpisech již došlo k amortizaci a investice do nich se tudíž dostatečně zúročily, nepřicházejí z ústavněprávního hlediska žádné finanční kompenzace v úvahu.⁵⁶ Nicméně, finanční kompenzační schéma by mělo být navrženo pro individuální případy, pro které by navzdory zákonnému přechodnému období, vyřazení z provozu znamenalo ve srovnání s jinými provozovateli nepřiměřenou ekonomickou zátěž.⁵⁷

⁵⁰ BVerfGE 55, 72 (88).

⁵¹ Srov. BT-Drs. 17/6070, S. 7

⁵² Srov. BVerfGBeschl. v. 25.02.2004, Az.: 1 BvR 2016/01 -, jurisRn. 40

⁵³ BVerfGUrt. v. 06.12.2016, Az.: 1 BvR 2821/11 -, jurisRn. 260.

⁵⁴ Obdobně srov. čl. 11 odst. 3 české listiny základních práv a svobod.

⁵⁵ BVerwGNVwZ 2009, S. 1442; Klinski: Klimaschutz versus Kohlekraftwerke – Spielräume für gezielte Rechtsinstrumente, NVwZ 2015, S. 1475.

⁵⁶ Srov. Bruch/Greve: Atomausstieg 2011 als Verletzung der Grundrechte der Kernkraftwerksbetreiber?, DÖV 2011, S. 798 f.

⁵⁷ Klinski: Juristische und finanzielle Optionen der vorzeitigen Abschaltung von Kohlekraftwerken, Rechtsgutachten im Auftrag des Ministeriums für Wirtschaft, Klimaschutz, Energie und Landesplanung Rheinland-Pfalz, März 2015, S. 40; dostupné online: http://institut-ina.de/wp-content/uploads/2015/09/2015_09_Klinski-Rechtsgutachten-Kohlausstieg-IZES-Studie.pdf.

Phase-out v Kanadě

1. 1. Energetický mix

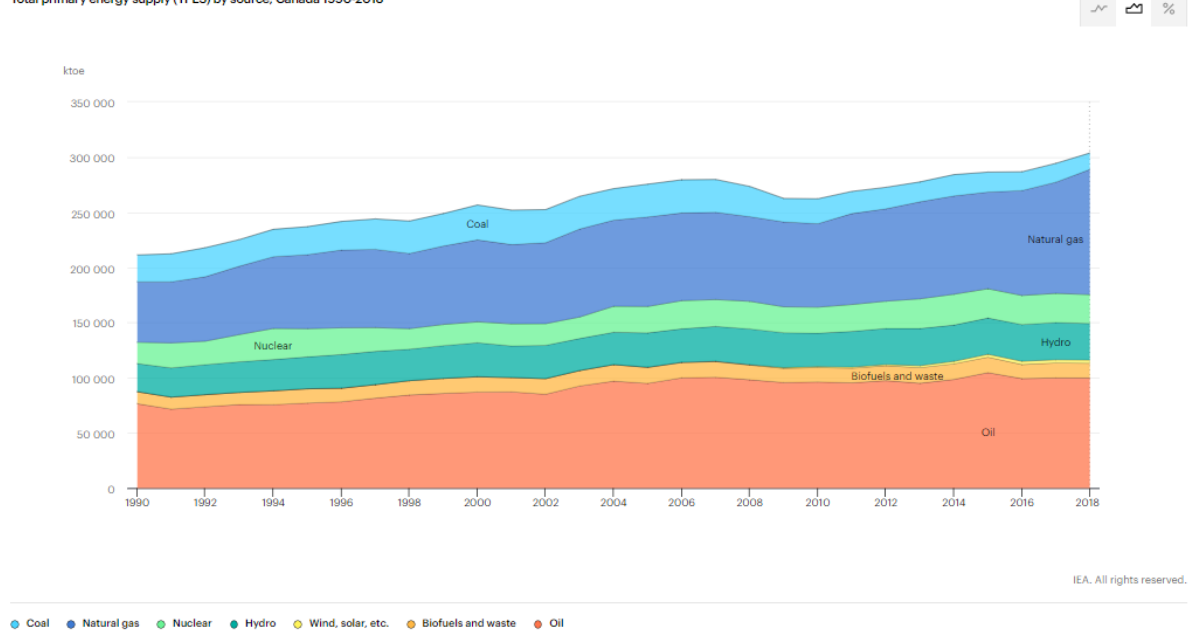
Energetický mix byl v Kanadě roku 2018 složen z následujících zdrojů (vyjádřeno jako podíl primárních zdrojů energie v %):

Jaderná energie	Tuhá fosilní paliva	Zemní plyn	Ropa	Obnovitelné zdroje energie	Ostatní ⁵⁸
2	6	33	45	11	4

Zdroj: Government of Canada: Energy and Economy in 2018⁵⁹

Energetický mix - Kanada (1990 – 2018)

Total primary energy supply (TPES) by source, Canada 1990-2018

Zdroj: International Energy Agency

⁵⁸ Kategorie „ostatní zahrnuje zkapalněný zemní plyn, aditiva a oxigenáty (kromě podílu biopaliv), ostatní uhlovodíky, rašelinu, ropnou břidlici, ropné písky, průmyslový odpad (neobnovitelný) a neobnovitelný komunální odpad.

⁵⁹ Dostupné online na: <https://www.nrcan.gc.ca/science-data/data-analysis/energy-data-analysis/energy-facts/energy-and-economy/20062>

1. 2. Kontext ústupu od uhlí

Phase-out v Kanadě vznikl **v reakci na přijetí a ratifikaci Pařížské dohody** o změně klimatu, na jejímž základě se Kanada **zavázala snížit své emise skleníkových plynů o 30 % do roku 2030 oproti roku 2005**. Na tomto cíli se dohodli premiérové kanadských provincií na zasedání v březnu 2016.⁶⁰

1. 3. Pan-kanadský plán pro udržitelný růst a boj proti klimatické změně

V prosinci 2016 federální vláda Kanady zveřejnila Pan-kanadský plán pro udržitelný růst a boj proti klimatické změně (*the Pan-Canadian Framework on Clean Growth and Climate Change*, dále jen „**plán**“). Plán vznikl ve spolupráci s provinciemi a teritorií, domorodými národy, zástupci průmyslu a občanské společnosti, a to jednak prostřednictvím pracovních skupin, a také skrze interaktivní internetové stránky, které byly spuštěny v dubnu 2016. Až do konce září téhož roku mohli lidé přidávat skrze webový formulář své podněty ohledně vhodných opatření pro zmírnění klimatické změny. Z plánu mimo jiné vyplynulo, že ačkoli uhelná energetika tvoří pouze 11 % energetického mixu v zemi, je zodpovědná za 78 % (61.5 Mt CO₂e) emisí skleníkových plynů v energetickém sektoru. Jedním z politických závazků uvedených v plánu proto byl **cíl výrazného snížení skleníkových plynů z energetiky prostřednictvím urychleného phase-outu uhelného průmyslu v Kanadě do roku 2030** za spolupráce federálních a regionálních vlád. S tím úzce souvisí vládní oznámení o zamýšlené novelizaci nařízení o snižování emisí oxidu uhličitého při výrobě energie z uhlí, které by mělo být novelizováno takovým způsobem, aby emisní limity žádná z elektráren nebyla schopná splnit a tím došlo do roku 2030 k úplnému phase-outu. Kanadská vláda v plánu zároveň uznává nutnost spravedlivé společenské transformace (*just transition*) pro pracovníky a komunity, které mohou být přechodem k nízkouhlíkové ekonomice negativně ovlivněny.

1. 4. Závěrečná zpráva Pracovní skupiny pro spravedlivou transformaci

Z důvodu zajištění spravedlivé společenské transformace vznikla Pracovní skupina pro spravedlivou transformaci pro zaměstnance uhelných elektráren (*Task Force on Just Transition for Canadian Coal Power Workers and Communities*, dále jen „**pracovní skupina**“) složená ze zástupců zaměstnanců, průmyslu, komunálních politiků a expertů v oblasti udržitelného rozvoje a rozvoje zaměstnanosti. Na jaře 2018 pracovní skupina cestovala po celé zemi a konzultovala s veřejností a politiky konkrétní podobu spravedlivé společenské transformace. Výsledkem byla podrobná Závěrečná zpráva zveřejněná na konci prosince 2018.

1. 5. Novela nařízení o snižování emisí oxidu uhličitého

V prosinci roku 2018 byla kanadskou vládou schválena avizovaná novela nařízení o snižování emisí oxidu uhličitého při výrobě energie z uhlí. Podle nařízení jsou všechna zařízení vyrábějící elektřinu z uhlí povinná dodržovat emisní limity v hodnotě **420 tun CO₂/GWh**, a to nejpozději **do roku 2030**,

⁶⁰ <http://www.gazette.gc.ca/rp-pr/p2/2018/2018-12-12/html/sor-dors263-eng.html#footnote.59543>

s výjimkou zařízení vzniklých od 1. ledna 1986, pro která bude emisní limit účinný až po 50 letech jejich existence. Nařízení rozlišuje zařízení, která byla v provozu před 1. lednem 1975, zařízení, která byla zprovozněna mezi 31. prosincem 1974 - 1. lednem 1986 a zařízeními, která byla zprovozněna od 1. ledna 1986. Obecným principem je, že čím je zařízení starší, tím dříve musí dojít k jeho odstavení (tedy tím dříve se na něj bude vztahovat daný emisní limit). Pro zařízení, která vznikla před 1. lednem 1975 je emisní limit účinný už **od 1. ledna 2020** nebo po 50 letech života zařízení, podle toho, které z těchto dvou období nastane dříve. Pro zařízení zprovozněna mezi 31. prosincem 1974 - 1. lednem 1986 bude emisní limit účinný od 1. ledna 2030 nebo po 50 letech života zařízení, podle toho, které z těchto období nastane dříve. Pro zařízení zprovozněná od 1. ledna 1986 bude emisní limit účinný až po 50 letech od jejich vzniku. **Emisní limit je navržen takovým způsobem, aby ho žádná z elektráren používající uhlí bez zařízení k zachycování a ukládání oxidu uhličitého (carbon capture and storage, dále jen „CCS“) nebyla schopná reálně splnit.** Zmocnění k vydání nařízení je uvedeno v bodě 93 odst. 1 kanadského zákona o ochraně životního prostředí, podle kterého **vláda může přijmout nařízení k regulaci množství toxických látek** uvedených v příloze I. zákona. **Oxid uhličitý** je ve smyslu této přílohy **považován za toxickou látku** a regulace jeho množství je proto na základě zákona o ochraně životního prostředí možná.

2. Dopadová analýza

Dopadová analýza byla v obecnější rovině provedena při tvorbě Pan-kanadského plánu pro udržitelný růst a boj proti klimatické změně a podrobněji před přijetím novely nařízení o snižování emisí oxidu uhličitého. Z hlediska spravedlivé společenské transformace byla analýza provedena při tvorbě Závěrečné zprávy Pracovní skupiny pro spravedlivou transformaci.

2. 1. Analýza v Pan-kanadském plánu

Pan-kanadský plán se zabýval analýzou následujících otázek:⁶¹

- Trajektorie emisí skleníkových plynů do roku 2030
 - Předpokládaný růst emisí bez přijetí dodatečných regulačních opatření
 - Modelovaná trajektorie poklesu emisí do roku 2030, která by byla v souladu s Pařížskou dohodou
- Výroba elektřiny
 - Analýza energetického mixu a množství emisí z energetiky
 - Informace o dřívějších phase-outech v jednotlivých částech Kanady (některá teritoria přistoupila k phase-outu uhlí už dříve před celostátní iniciativou Kanady)
 - Potřeba modernizace přenosové soustavy
 - Množství OZE a možnosti jejich navýšení

Před přijetím Pan-kanadského plánu proběhly veřejné konzultace v rámci SEA, čímž by posouzen vliv plánu na životní prostředí.

⁶¹Jelikož jde o obsahově širší dokument, který se nezabývá pouze oblastí energetiky, byly zvoleny pouze ty aspekty analýzy, které jsou pro oblast energetiky nejvíce relevantní.

2. 2 Analýza novely nařízení o snižování emisí oxidu uhličitého

Dopadová analýza novely nařízení o snižování emisí oxidu uhličitého se zabývá následujícími otázkami:

- Zasažená zařízení a dodatečná opatření jednotlivých provincií
- Adresovaný problém
- Cíle
- Zvažované možnosti regulace
 - Zachování status quo
 - Dobrovolná opatření
 - Zpoplatnění emisí skleníkových plynů
- Zvolená možnost podle zákona o ochraně životního prostředí
- Analýza přínosů a nákladů (benefits and costs analysis)
- Předpokládané strategie dotčených provozovatelů
 - Náhrada zařízení za nízko-emisní zdroje
 - Zvýšení dovozu a/nebo snížení vývozu
 - Zvýšení výroby z existujících neuhelných jednotek
- Přínosy regulace
 - Redukce skleníkových plynů
 - Zlepšení kvality ovzduší
 - Zlepšení zdraví obyvatelstva
 - Snížení emisí rtuti
 - Přínosy pro životní prostředí
- Náklady regulace
 - Kapitálové náklady
 - Náklady na náhradní infrastrukturu
 - Náklady na rekonstrukci
 - Náklady na demolici
 - Náklady na zásobování elektřinou
 - Obchod s elektřinou
 - Náklady na provoz a údržbu
 - Náklady na paliva
 - Snížení zisku z důvodů sníženého používání elektřiny
 - Vládní náklady
- Shrnutí přínosů a výdajů (čisté přínosy, tj. po odečtení výdajů, činí 2,687 milionů dolarů)
- Distribuce dopadů regulace
 - Dopad na konkurenceschopnost
 - Dopad na životní náklady
 - Dopad na obchod s elektřinou
 - Konkurenceschopnost energeticky náročných odvětví

- Dopad na trh práce
- Dopad na komunitní život
- Nejistota při určování dopadů regulace

2. 3. Analýza v Závěrečné zprávě Pracovní skupiny pro spravedlivou transformaci

Závěrečná zpráva Pracovní skupiny pro spravedlivou transformaci se zabývá zejména analýzou následujících oblastí:

- Obavy zaměstnanců a dotčených komunit na základě osobních konzultací
- Vymezení nejvíce dotčených zaměstnanců a komunit
- Návrhy opatření k provedení spravedlivé transformace

3. Konkrétní podoba phase-outu

Podle nařízení jsou všechna zařízení vyrábějící elektřinu z uhlí povinná dodržovat emisní limity v hodnotě **420 tun CO₂/GWh**, a to nejpozději **do roku 2030**. **Emisní limit je navržen takovým způsobem, aby ho žádná z elektráren používající běžné uhlí nebyla schopná reálně splnit.** Phase-out je tedy navržen legislativním zakotvením emisního limitu pro oxid uhličitý, který bude pro uhelné elektrárny nesplnitelný.

4. Kompenzace pro provozovatele

Kompenzace pro provozovatele nebudou poskytnuty na úrovni federace, avšak vláda provincie Alberta, kde se nachází nejvíce uhelných elektráren, se s provozovateli dohodla na poskytnutí kompenzací v celkové výši 1,36 miliard CAD (cca 23, 794 miliard CZK, které jim budou až do roku 2030 postupně vypláceny v ročních splátkách. Podle dohody s vládou Alaberty musí uhelné společnosti na oplátku vyřadit uhelné zdroje z provozu, zachovat i po roce 2030 nominální počet pracovních míst v Albertě a pokračovat v investicích do tamního energetického sektoru. Jinými slovy, **kompenzace pro provozovatele jsou účelově podmíněny transformací uhelných elektráren do nízkouhlíkové podoby** a zajištěním pracovních míst pro ohrožené zaměstnance.⁶² Kompenzace budou financovány výnosem z uhlíkové daně, která se v provincii vztahuje na uhelné elektrárny a těžký průmysl.⁶³

⁶² <https://www.iisd.org/sites/default/files/publications/alberta-coal-phase-out.pdf>

⁶³ Morgan, G. (2016, November 24). Alberta to pay free power companies \$1.36 billion to shut their coal fired plants. Retrieved from <http://business.financialpost.com/commodities/energy/alberta-strikes-1-36-billion-deal-with-coal-companies-as-part-of-plan-to-shut-down-plants-early>

5. Sociální aspekty phase-outu (just transition)

Z důvodu zajištění spravedlivé společenské transformace vznikla Pracovní skupina pro spravedlivou transformaci pro zaměstnance uhelných elektráren (*Task Force on Just Transition for Canadian CoalPower Workers and Communities*, dále jen „**pracovní skupina**“) složená ze zástupců zaměstnanců, průmyslu, komunálních politiků a experty v oblasti udržitelného rozvoje a rozvoje zaměstnanosti. Na jaře 2018 pracovní skupina cestovala po celé zemi a konzultovala s veřejností a politiky konkrétní podobu spravedlivé společenské transformace. Výsledkem byla podrobná [Závěrečná zpráva](#) zveřejněná na konci prosince 2018.

Ze Závěrečné zprávy vyplývají následující doporučení pro federální vládu Kanady:

- 1) Vytvořit, implementovat, monitorovat a evaluovat podrobný **plán spravedlivé společenské transformace** při uhelném phase-outu, jehož plnění zajistí premiér Kanady
- 2) **Zahrnout ustanovení o spravedlivé společenské transformaci do federální environmentální a pracovněprávní legislativy**, stejně jako do mezivládních dohod
- 3) Vytvořit dlouhodobý **fond pro výzkum dopadů uhelného phase-outu** a přechodu k nízkouhlíkovému hospodářství
- 4) Financovat **vznik a fungování lokálních Poradních center** (*transitiv centers*) pro komunity ovlivněné phase-outem, která budou poskytovat široké spektrum služeb (rekvalifikace, podpora malopodnikatelů, pomoc s přípravou na pracovní pohovory, sociální a zdravotní poradenství včetně péče o duševní zdraví)
- 5) Vytvořit **překlenovací penzijní program** pro zaměstnance, kteří odejdou z důvodu phase-outu do předčasného důchodu – programy budou sestaveny podle typu pracovního místa ve spolupráci s odborovými organizacemi, lokálními politiky a zaměstnavateli tak, aby nedošlo ke snížení příjmů a důchodu zaměstnance ve srovnání se situací, kdyby k phase-outu nedošlo
- 6) Vytvořit detailní veřejně dostupný inventář s informacemi o pracovních zkušenostech a dovednostech zaměstnanců v uhelném průmyslu, včetně současných a potenciálních budoucích zaměstnavatelů
- 7) Vytvořit srozumitelný finanční program pro pracovníky na pracovním trhu, který zajistí jejich potřeby při hledání nového zaměstnání, včetně finanční podpory v nezaměstnanosti, vzdělání a získávání nových zkušeností
- 8) Identifikovat, prioritizovat a financovat projekty na rozvoj místní infrastruktury v dotčených oblastech
- 9) Založit srozumitelný, inkluzivní a flexibilní finanční fond na spolehlivou společenskou transformaci, který bude účelově určen pro dotčené komunity
- 10) Setkávat se přímo s dotčenými komunitami, zjišťovat jejich priority a propojovat je s federálními programy, které by mohly pomoci k dosažení jejich cílů

Na základě doporučení ze Závěrečné zprávy vytvořila kanadská vláda fond Kanadská iniciativa pro transformaci uhelné energetiky (*Canada Coal Transition Initiative, CCTI*) v hodnotě 35 milionů kanadských dolarů, z něhož mají být v období let 2019 – 2024 podpořeny projekty na

rozvoj dovedností a ekonomickou diverzifikaci podporující komunity zasažené ústupem od uhlí (tzv. tranzitní centra). V červnu 2019 bylo z fondu alokováno prvních 4,5 milionů kanadských dolarů pro čtyři organizace v Albertě a pět organizací v Saskatchewanu.⁶⁴

Dále kanadská vláda zamýšlí vytvořit strukturální fond v hodnotě 150 milionů kanadských dolarů, který by začal fungovat od roku 2020/2021, z něhož budou financovány ostatní projekty související se spravedlivou společenskou transformací.⁶⁵

6. Riziko soudních sporů s provozovateli

Na podzim roku 2018 podala americká společnost Westmoreland, která v kanadské provincii Alberta vlastní pět uhelných dolů, předžalobní výzvu o náhradu škody v hodnotě 470 milionů USD za nerovné zacházení, kterou chce požadovat v mezinárodní arbitráži. Zatímco kanadským uhelným společnostem v Albertě kompenzace poskytnuty budou (viz výše), americká společnost Westmoreland žádné kompenzace nezíská. To je podle ní v rozporu se článkem 11 Severoamerické dohody o volném obchodu (*North American Free Trade Agreement*, NAFTA), který zakazuje nerovné zacházení se zahraničními investory. Kanadská vláda však kompenzace zatím poskytnout odmítla s poukazem na skutečnost, že součástí dohody s kanadskými společnostmi v Albertě je závazek těchto společností transformovat se v nízkouhlíkové projekty.⁶⁶ O nároku dosud nebylo rozhodnuto.⁶⁷

⁶⁴ <https://www.canada.ca/en/western-economic-diversification/news/2019/06/minister-sohi-announces-support-for-fair-and-just-coal-energy-transition.html>

⁶⁵ <https://markets.businessinsider.com/news/stocks/minister-sohi-announces-support-for-fair-and-just-coal-energy-transition-1028317826>

⁶⁶ <https://www.queensu.ca/gazette/stories/conversation-fossil-fuel-era-ending-lawsuits-are-just-beginning>

⁶⁷ <https://investmentpolicy.unctad.org/investment-dispute-settlement/cases/936/westmoreland-v-canada>

Phase-out v Holandsku

1. 1. Energetický mix

Skladba zdrojů elektrické energie byla v Holandsku roku 2018 následující (**vyjádřeno v TWh**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
2,2	34,3	0	55,1	5,9	4,5	0,1	2,8	9,3

Zdroj: Europe Beyond Coal – Development of the electricity mix in the Netherlands⁶⁸

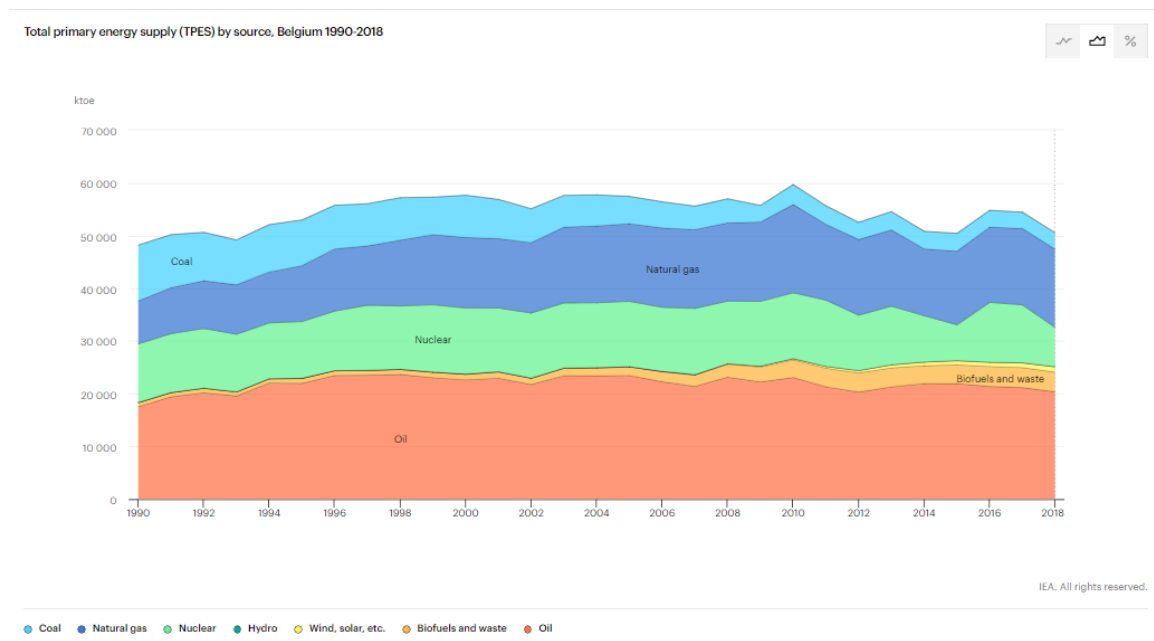
Podíl zdrojů elektrické energie byl v Holandsku roku 2018 následující (**vyjádřeno v %**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
1,9	30,0	0	48,0	4,6	3,9	0,1	2,5	8,1

Zdroj: vlastní výpočet FBS z výše uvedených údajů

Energetický mix - Holandsko (1990 – 2018)

⁶⁸ Dostupné online na: <https://beyond-coal.eu/data/?dataset=electricity-mix-NL&chart=4&type=charts>

Zdroj: International Energy Agency

1.2. Kontext ústupu od uhlí

Dne 26. 11. 2015 přijal holandský parlament usnesení, které doporučuje phase-out všech uhelných elektráren v zemi. Na základě tohoto usnesení byla vláda povinna vypracovat plán, který zajistí růst energie z obnovitelných zdrojů, a který zajistí jak právní, tak i finanční aspekty uhelného phase-outu.⁶⁹

Podrobnější plán byl holandskou vládou oznámen roku 2018. Jednak vláda oznámila, že formou zákona zakáže spalování uhlí v elektrárnách nejpozději od roku 2030⁷⁰, a dále přistoupí k postupnému phase-outu používání zemního plynu⁷¹ a připraví novou legislativu na podporu OZE.⁷² Podrobněji jsou tyto cíle popsány ve vládní Klimatické dohodě (*Klimaataakkoord*) ze dne 28. června 2019.⁷³

⁶⁹ ABB: Impacts of Dutch coal plants phase-out, str. 4. Dostupné online: <http://www.springtij.nu/wp-content/uploads/2016/09/ABB-2016-Impacts-of-Dutch-coal-plants-phase-out.pdf>

⁷⁰ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2018/05/18/kabinet-verbiedt-elektriciteitsproductie-met-kolen>

⁷¹ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/01.b.02_mf31_presentation_nl-fuel_switch-vanthof.pdf

⁷² https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/01.b.02_mf31_presentation_nl-fuel_switch-vanthof.pdf

⁷³ Plné znění Klimatické dohody je dostupné zde:

<https://www.klimaataakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaataakkoord>

1. 2. Návrh zákona o zákazu používání uhlí pro výrobu elektřiny

Návrh zákona o zákazu používání uhlí pro výrobu elektřiny (dále jen „**návrh zákona**“) byl dolní komorou parlamentu schválen v červenci roku 2019. Nyní, na podzim roku 2019 je návrh zákona projednáván druhou komorou parlamentu, přičemž jeho **schválení** je očekáváno **do konce roku 2019**.⁷⁴

Zákon zakáže vyrábět elektřinu v elektrárnách spalováním uhlí. Účinnost zákazu je **diferencována prostřednictvím energetické účinnosti zařízení**, přičemž na zařízení s účinností nižší než 40 % se bude zákaz vztahovat již od začátku roku 2025, zatímco pro zařízení s vyšší účinností bude zákaz účinný od 1. 1. 2030.⁷⁵

1. 3. Informace o vyřazovaných uhelných elektrárnách

V Holandsku je v provozu 5 uhelných elektráren, které budou dotčeny phase-outem. Podrobnější údaje o elektrárnách jsou uvedeny v tabulce níže⁷⁶:

Elektrárna	Místo	Provozovatel	Výrobní kapacita (MW)	Rok uvedení do provozu
Amercentrale	Geertruidenberg	RWE	1245	1993
Hemweg 8	Amsterdam	Vattenfall/Nuon	650	1994
Maasvlakte 3	Maasvlakte	Uniper&Engle	1070	2016
Eemshaven	Eemshaven	RWE	1560	2015

2. Dopadová analýza

Vládní Klimatická dohoda se zabývala analýzou následujících otázek (jelikož jde o obsahově širší dokument, který se nezabývá pouze oblastí energetiky, byly zvoleny pouze aspekty analýzy, které jsou pro oblast energetiky nejvíce relevantní):

- Pilíře dohody
 - Snížení národních emisí skleníkových plynů v roce 2030 o 49 % oproti roku 1990
 - Zásady monitorování
 - Governance
- Energetika
 - Vize do roku 2050

⁷⁴ <https://www.montelnews.com/en/story/dutch-mps-approve-coal-exit-bill/1024577>

⁷⁵ Viz čl. 2 a 3 návrhu zákona, dostupný online: <https://www.internetconsultatie.nl/kolencentrales>

⁷⁶ Dostupné na: https://en.wikipedia.org/wiki/Electricity_sector_in_the_Netherlands

- Úkoly do roku 2030
- Větrná energie na moři (tj. způsob, jakým nahradit fosilní energetiku)
- Elektřina a infrastruktura
- Vodíková energetika
- Nástroje pro dosažení vizí
- Analýza dotčených oblastí
- Potenciálně vyšší ambice do roku 2030
- Trh práce a vzdělávání
 - Sektory nejvíce ovlivněné uhelným phase-outem (a obecně transformací na nízkouhlíkovou ekonomiku)
 - Zajištění dobrých pracovních podmínek
 - Výchozí situace pro zaměstnance uhelného průmyslu
 - Sociálně partneři
 - Úkoly pro Ministerstvo práce a sociálních věcí
 - Zajištění příjmů po ztrátě zaměstnání

3. Konkrétní podoba phase-outu

Phase-out bude spočívat v zákonném zákazu používání uhlí jako paliva v zařízeních sloužícím k výrobě elektrické energie. Účinnost zákazu je **diferencována prostřednictvím energetické účinnosti zařízení**, přičemž na zařízení s účinností nižší než 44 %, v němž není spolu spalována udržitelná biomasa a ve kterém není vyráběno žádné teplo z obnovitelných zdrojů se bude zákaz vztahovat již od začátku roku 2020, zatímco pro zařízení s vyšší účinností bude zákaz účinný od 1. 1. 2030. Pro ostatní zařízení bude zákaz účinný od začátku roku 2025.⁷⁷ Nemusí se však jednat o konec životnosti elektráren jako takových, bude dostatečné, když tato zařízení změní palivo na nízkouhlíkovou variantu např. na udržitelnější biomasu.

4. Kompenzace pro provozovatele

Podle článku 4 návrhu zákona může Ministr hospodářství a klimatu na žádost provozovatele výrobního zařízení poskytnout náhradu, pokud příslušný provozovatel prokáže, že je v důsledku zákazu ve srovnání s jinými provozovateli spalujícímu uhlí zasažen nepřiměřeně. Kompenzace se však reálně budou týkat toliko jednoho zařízení, a to elektrárny Hemweg, která bude muset ukončit provoz už k 1. 1. 2020 a nemá tudíž na rozdíl od ostatních zařízení dostatek času připravit se na phase-out například tím, že přejde na jiné nízko-emisní palivo.⁷⁸

5. Sociální aspekty phase-outu (just transition)

Na základě Klimatické dohody byl vytvořen fond pro pomoc zaměstnancům ovlivněným uzavřením uhelných elektráren, jehož rozpočet činí 22 milionů EUR. Z fondu budou do roku 2030 zajištěny jednak náklady na rekvalifikaci pracovníků a také na předčasné důchody pro zaměstnance, kteří již

⁷⁷ Viz čl. 2, 3 a 3a návrhu zákona, dostupný online: <https://www.internetconsultatie.nl/kolencentrales>

⁷⁸ Důvodová zpráva návrhu zákona k čl. 4.

nové zaměstnaní nebudou moci získat.⁷⁹ Konkrétní využití bude určeno na základě jednání tripartity Ministerstva práce a sociálních věcí, odborů a svazu zaměstnavatelů.⁸⁰

6. Riziko soudních sporů s provozovateli

Holandské vládě bylo vyhrožováno arbitráží zahraničními společnostmi RWE, Uniper a Engie, které v Holandsku v roce 2015 zprovoznily 3 nové uhelné elektrárny a vzápětí oznámený phase-out tak znehodnotil jejich investice. Společnosti požadují od vlády kompenzace ve výši 4 miliard EUR.⁸¹ Podle oficiálního stanoviska holandské vlády by však tato arbitráž pravděpodobně nebyla úspěšná, jelikož ve světle rozsudku Evropského soudního dvora ze dne 6. února 2018 ve věci *Achmea v. Slovenská republika* (C-284/16) není řešení sporu soukromé společnosti se sídlem v jednom členském státě proti jinému členskému státu unie prostřednictvím soukromých rozhodčích orgánů, které na základě dohody o ochraně investic vyloučily z rozhodování soudy členských států Evropské unie, v souladu s evropským právem. V uvedeném rozsudku je výslovně uvedeno, že: „Články 267 a 344 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že brání takovému ustanovení, obsaženému v mezinárodní dohodě uzavřené mezi členskými státy, podle níž investor z jednoho z těchto členských států může v případě sporu týkajícího se investic ve druhém členském státě zahájit řízení proti uvedenému členskému státu před rozhodčím soudem.“

I kdyby však bylo rozhodčí řízení procesně-právně možné, neporušila holandská vláda svým jednáním žádnou z povinností vyplývajících z evropského práva, a to ani povinnost rovného zacházení se zahraničními investicemi. Na všechny elektrárny se totiž vztahují stejná pravidla, a to bez ohledu na stát původu dané investice a vláda žádného státu nemůže být odpovědná za špatný podnikatelský úsudek soukromého investora.⁸²

⁷⁹ Klimatická dohoda, str. 214, dostupné na:

<https://www.klimaataakkoord.nl/documenten/publicaties/2019/06/28/klimaataakkoord>

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ <https://globalarbitrationreview.com/article/1197319/netherlands-risks-first-treaty-claim-over-closure-of-coal-plants> a <https://ieefa.org/ieefa-update-rwe-uniper-risk-prolonging-dutch-coal-mistakes-via-compensation-strategy/>

⁸² Důvodová zpráva návrhu zákona k čl. 6.

Phase-out na Slovensku

1. 1. Energetický mix

Skladba zdrojů elektrické energie byla na Slovensku roku 2018 následující (**vyjádřeno v TWh**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
14,9	1,4	1,4	2	0,9	2	3,6	0,5	0

Zdroj: *Europe Beyond Coal – Development of the electricity mix in Slovakia*⁸³

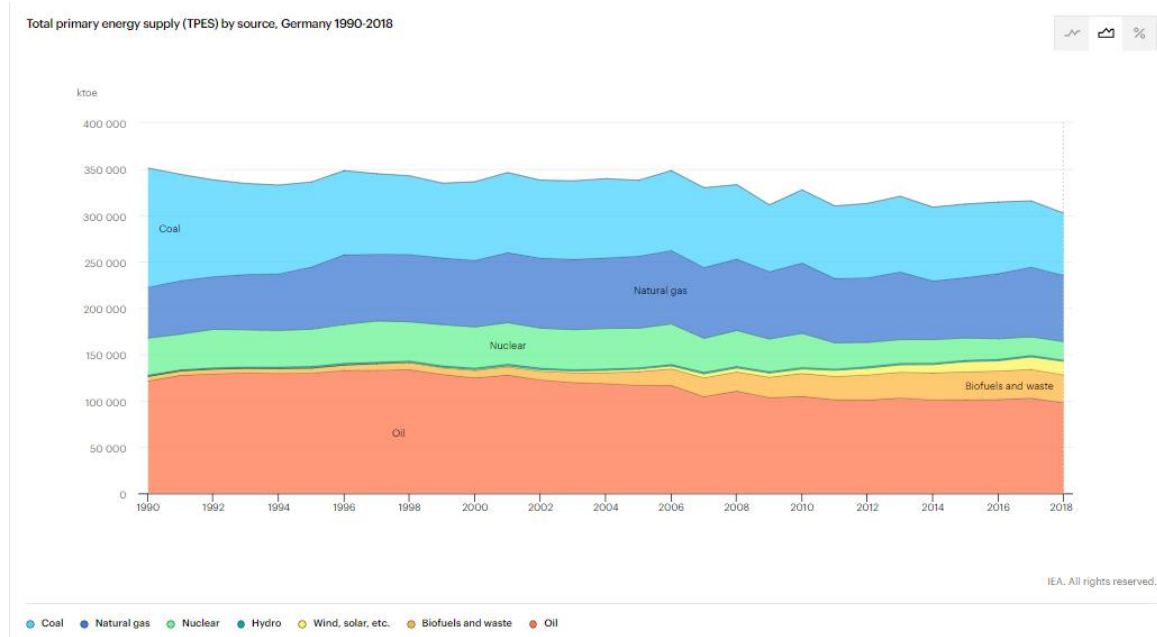
Podíl zdrojů elektrické energie na Slovensku roku 2018 (**vyjádřeno v %**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
55,8	5,2	5,2	7,5	3,4	7,5	13,5	1,9	0

Zdroj: vlastní výpočet FBS z výše uvedených údajů

Energetický mix - Slovensko (1990 – 2018)

⁸³ Dostupné online: <https://beyond-coal.eu/data/?dataset=electricity-mix-SK&chart=4&type=charts>

Zdroj: International Energy Agency

1. 2. Kontext ústupu od uhlí

Na Slovensku je uhlí v energetickém mixu zastoupeno pouze necelými 10 procenty, přičemž je velmi nekvalitní a důvod proč ještě se těží a spaluje je ten, že **stát uhelnou energetiku dotuje více než stovkou milionů eur ročně**.⁸⁴ Nejvíce se těžba koncentruje v regionu horné Nitry (okolí měst Prievidza či Nováky), kde je také jedna ze dvou elektráren (ENO - Elektrárna Nováky). Další uhelná elektrárna Vojany se nachází na východě Slovenska a dováží se do ní uhlí z Ruska. Tato elektrárna v rámci veřejné podpory není dotována a po zpřísnění režimu EU ETS se očekává ukončení jejího provozu nejpozději do konce roku 2025.

Pro rozhodnutí o ústupu od uhlí byly na Slovensku klíčové **komunální volby v roce 2018**, které zejména **v regionu horné Nitry** vedly k výrazné proměně politické situace. Nová politická reprezentace vyjednala, že v roce 2023 bude předčasně ukončení vyplácení dotací pro spalování uhlí, které mělo být původně dotováno až do roku 2030.

1. 3. Ukončení veřejné podpory elektrárny Nováky a předčasné uzavírání uhelných dolů

Rozhodnutí o ukončení vyplácení dotací pro spalování uhlí v regionu horné Nitry od roku 2023 (a tím *de facto* konec tamního uhelného průmyslu) bylo provedeno **vládním nařízením**¹²

⁸⁴ Zákon č. 71/2013 Sb., o poskytování dotací v působnosti Ministerstva hospodářstva Slovenskej republiky, dostupné online: https://www.siea.sk/materials/files/inovacie/klastre_dotacie/Priloha_5_zakon_o_dotaciach_MH_SR_71_2013.pdf

prosinec 2018, kterým byl přijat dokument s názvem „[Problematika transformácie regiónu horná Nitra v súvislosti s návrhom všeobecného hospodárskeho záujmu na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektriny](#) (dále jen „**nařízení vlády**“). Tímto usnesením byl změněn veřejný hospodářský zájem (VHZ) podle § 24 zákona č. 251/2012 Sb., o energetice, na jehož základě měly být dotace pro uhelný průmysl (konkrétně pro elektrárnu Nováky) původně vypláceny až do konce roku 2030, pouze na podporu do roku 2023. Důvodem, proč nebyl termín ukončení dotací pro uhelný průmysl určen rovnou pro rok 2019, byly obavy z ohrožení dodávek elektřiny při výpadku elektrárny Nováky. Ty mají být nejpozději do konce roku 2023 vyřešeny dobudováním zvýšení kapacity elektrizační soustavy v uzlovém bodě Bystrčany.⁸⁵

V souvislosti s ukončením podpory pro elektrárnu Nováky obsahuje stejné **nařízení vlády** v úvodní právně nezávazné části také **harmonogram postupného předčasného uzavírání většiny slovenských uhelných dolů**, který byl předem dohodnut s provozovateli.⁸⁶

1. 4. Akční plán rozvoje horní Nitry

Výše uvedený harmonogram však nezahrnuje předčasné ukončení provozu uhelného dolu Čáry, který se nachází mimo oblast horné Nitry, stejně jako rozšíření těžby na dole Nováky o tzv. 12. těžební pole až do roku 2034. Jedná se tudíž jen o první výchozí dokument k realizaci celkového uhelného phase-outu na Slovensku. V nařízení vlády je však jako další konkrétnější krok doporučeno **vypracování tzv. Akčního plánu rozvoje horní Nitry**, který by se mimo jiné zabýval řešením výše uvedených problémů. Akční plán měl být vypracován **v gesci Úřadu pod předsedu vlády SR pre investície a informatizáciu** ve spolupráci s **Ministerstvem hospodářství, samosprávou (konkrétně Trenčiansky samosprávny kraj), podnikatelským a neziskovým sektorem** (např. Greenpeace Slovensko), **odborovými svazy** a za podpory **expertních vstupů Evropské komise – Služby pro podporu strukturálních reforem** (EC SRSS) na základě investiční smlouvy uzavřené roku 2018.⁸⁷

Projednávání akčního plánu proběhlo transparentním způsobem **prostřednictvím pracovních skupin** složených ze zástupců výše uvedených stakeholderů. Návrh akčního plánu byl také **konzultován s veřejností** v regionu horní Nitry (konkrétně v Prievidzi, Handlové, Novákách a Partizánském).

Akční plán rozvoje horní Nitry byl schválen [usnesením vlády Slovenské republiky](#) č. 336 z 3. července 2019. Nad rámec opatření uvedených v nařízení vlády z roku 2018 zakazuje další rozšiřování dolu Nováky (12. těžební pole tedy již nemůže být schváleno) a stanovuje datum útlumu dolu Čáry na léta 2025 – 2026. Akční plán sloužil také pro **sběr indikativních projektů pro řešení zaměstnanosti** a má sloužit také k **čerpání dotací z různých fondů EU** (nikoliv pouze z platformy

⁸⁵Problematika transformácie regiónu horná Nitra v súvislosti s návrhom všeobecného hospodárskeho záujmu na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektriny, str. 16.

⁸⁶Problematika transformácie regiónu horná Nitra v súvislosti s návrhom všeobecného hospodárskeho záujmu na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektriny, str. 9.

⁸⁷Transformácia uhoľného regiónu horná Nitra, akčný plán, str. 10. Dostupné online: <http://www.zivotpouhli.sk/images/ak%C4%8Dn%C3%BD%20pl%C3%A1n/vlastnymat.pdf>

pro transformaci uhelných regionů ale také například z modernizačního fondu EU ETS). Zatím **není zřejmé, které z projektů se budou v budoucnu realizovat**. V akčním plánu je jich indikováno zhruba 160, a to jak od místních podnikatelů, tak od velkých uhelných společností HBP a.s. nebo Slovenské elektrárny.

1. 5. Informace o vyřazovaných uhelných elektrárnách

Na Slovensku jsou v provozu 2 uhelné elektrárny nad 200 MW, které budou dotčeny phase-outem. Podrobnější údaje o elektrárnách jsou uvedeny v tabulce níže⁸⁸:

Elektrárna	Provozovatel	Výrobní kapacita (MW)	Rok uvedení do provozu
Vojany I	EPH, Enel	220	1966
Novaky	EPH, Enel	266	1964

2. Dopadová analýza

Dopadová analýza byla provedena v rámci Akčního plánu rozvoje hornej Nitry a zabývá se následujícími oblastmi:

- **Rámcový popis situace**
 - Zaměstnanost a demografický vývoj
 - Ekonomika
 - Infrastruktura
 - Energetika
 - Životní prostředí a kvalita života
 - Řízení procesu transformace
- Jednotlivé **pilíře Akčního plánu**
 - **Mobilita a propojenost regionu**
 - Zdůvodnění pilíře a jeho přínos
 - Výchozí situace
 - Cílová situace
 - Přehled priorit a opatření
 - **Ekonomika, podnikání a inovace**
 - Zdůvodnění pilíře a jeho přínos
 - Výchozí situace
 - Cílová situace
 - Přehled priorit a opatření
 - **Udržitelné životní prostředí**
 - Zdůvodnění pilíře a jeho přínos

⁸⁸Europe Beyond Coal: European Coal Plant Database, status: 18 října 2019. Dostupné online: https://beyond-coal.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-18_Europe_Beyond_Coal-European_Coal_Database_hc.xlsx

- Výchozí situace
- Cílová situace
- Přehled priorit a opatření
- **Kvalita života a sociální infrastruktura**
 - Zdůvodnění pilíře a jeho přínos
 - Výchozí situace
 - Cílová situace
 - Přehled priorit a opatření
- **Legislativní a systémová opatření**
- **Indikativní projekty a priority**
 - Rámcová analýza indikativních projektů
 - Rámcová prioritizace projektů
 - Provázanost akčního plánu
- **Zdroje financování akčního plánu**
 - Evropské strukturální a investiční fondy 2014 – 2020
 - Evropské strukturální a investiční fondy 2021 – 2027
 - Komunitární programy EU
 - Národní podpůrné mechanismy
 - Evropská investiční banka

3. Konkrétní podoba phase-outu

Phase-out spočívá v ukončení dotací na provoz uhelných elektráren v roce 2023. Jelikož uhelné elektrárny na Slovensku fungují prakticky hlavně díky státním dotacím, znamená tento krok de facto ukončení jejich provozu.

Klíčová rozhodnutí k uhelnému phase-outu spočívající v konci provozu elektrárny Nováky do konce roku 2023 a v uzavření všech uhelných dolů do roku 2027 byla na Slovensku přijata nařízením vlády a vládním usnesením. **Nařízení vlády**, které stanoví konec finanční podpory pro elektrárnu Nováky je obecně závazným právním aktem. V úvodní analýze, která nařízení uvozuje, avšak která právně závazná není, je uveden harmonogram ukončení většiny dolů, na kterém se vláda dohodla s provozovateli. **Akční plán rozvoje hornej Nitry**, který byl přijat ve formě vládního usnesení, je toliko **interním předpisem**, který je **závazný pouze pro orgány státní správy** (např. báňské úřady, které tím pádem nemohou povolit novou těžbu). Zejména **pro oblast řešení sociálních dopadů spojených s útlumem těžby (*just transition*)** je však nutné **akční plán** v budoucnu **promítnout do obecně závazné legislativy**.

Pro rozhodnutí o uzavření všech dolů do konce roku 2027 bylo klíčové [rozhodnutí Rady ze dne 10. prosince 2010 o státní podpoře k usnadnění uzavírání nekonkurenceschopných uhelných dolů \(2010/787/EU\)](#), podle kterého je možné poskytnout dolům státní podporu na uzavírání pouze za podmínky, že **stát připraví plán uzavření všech** uhelných dolů, přičemž tohle rozhodnutí je **účinné toliko do konce roku 2027**. Pokud by tedy Slovensko některé doly provozovalo i po roce 2027, ztratilo by právo poskytnout všem ostatním provozovatelům dolu státní podporu k usnadnění uzavírání nekonkurenceschopných dolů.

4. Kompenzace pro provozovatele

Těžařské společnosti HBP budou poskytnuty kompenzace v souladu s výše uvedeným rozhodnutím rady o státní podpoře k usnadnění uzavírání nekonkurenceschopných uhelných dolů. Pravděpodobně bude HBP poskytnuta také finanční podpora z EU na podporu neuhelných projektů (tj. na transformaci uhlé energetiky).⁸⁹

Pro elektrárny žádné kompenzace plánovány nejsou (phase-out spočívá pouze v ukončení vyplácení státních dotací, na které neexistuje právní nárok. Neexistuje tedy relevantní právní důvod, pro kompenzace požadovat).

5. Sociální aspekty phase-outu (just transition)

Součástí Akčního plánu je povinnost pro Ministerstvo práce a sociálních věcí upravit do 31. 12. 2019 legislativu tak, aby bylo možné čerpání předčasného důchodu v plné výši pro většinu horníků.⁹⁰ Z Akčního plánu vyplývá, že 45 % propuštěných horníků bude oprávněno o předčasný důchod žádat.⁹¹

Náklady na sociální zabezpečení horníků byly vyčísleny ve výši 43,9 mil. EUR. Náklady na důchodové pojištění byly vyčísleny na 12,5 mil. EUR a náklady na vyplacení odstupného na 28,2 mil. EUR.

Odstupné bude pro každého horníka činit 1 500 EUR.⁹²

Na rozdíl od Německa je kladen menší důraz na rekvalifikaci a vytváření nových pracovních míst.

6. Riziko soudních sporů s provozovateli

Riziko soudních sporů s provozovateli je minimální, jelikož někteří provozovatelé (Slovenské elektrárny) konec uhlí vyloženě chtěli, zatímco s dalšími se vláda dokázala dohodnout (HBP).

Větší boj pravděpodobně bude o náhradu způsobu výroby tepla z elektrárny Nováky, jelikož zde mají Slovenské elektrárny, HBP i místní municipality odlišné zájmy. Nejudržitelnější projekty na náhradu tepla prosazuje HBP (geotermální energie, využití báňských vod), zatímco obce požadují plynové kotelny a Slovenské elektrárny ZEVO.

⁸⁹Problematika transformácie regiónu horná Nitra v súvislosti s návrhom všeobecného hospodárskeho záujmu na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektriny doporučení D4, str. 25.

⁹⁰Transformácia uhoľného regiónu horná Nitra, akčný plán, str. 122.

⁹¹Transformácia uhoľného regiónu horná Nitra, akčný plán, str. 88.

⁹²<https://spravy.pravda.sk/ekonomika/clanok/529473-prepusteni-banici-dostanu-kompenzacne-prispevky/>

Phase-out ve Velké Británii

1. 1. Energetický mix

Skladba zdrojů elektrické energie byla ve Velké Británii roku 2018 následující (**vyjádřeno v TWh**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
65,1	17	0	132,2	6,7	35,8	5,3	12,8	58,3

Zdroj: Europe Beyond Coal – Development of the electricity mix in the United Kingdom⁹³

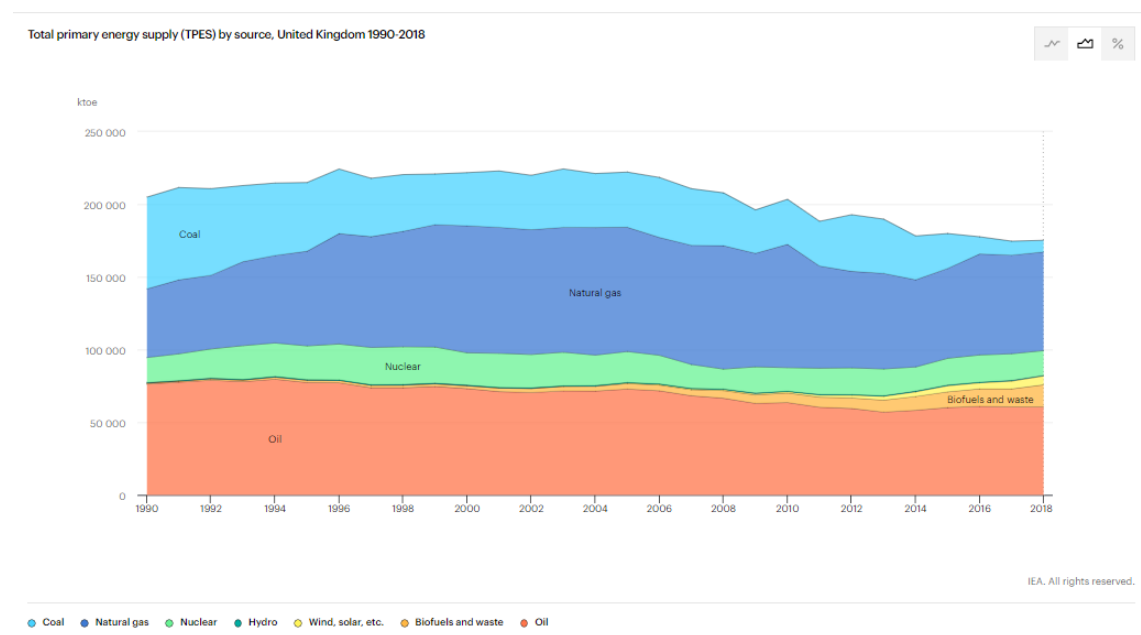
Podíl zdrojů elektrické energie ve Velké Británii roku 2018 (**vyjádřeno v %**):

Jaderná energie	Černé uhlí	Lignit	Zemní plyn	Ostatní fosilní paliva	Biomasa	Vodní energie	Solární energie	Větrná energie
19,5	5,1	0	36,7	2,0	10,7	1,6	3,8	17,5

Zdroj: vlastní výpočet FBS z výše uvedených údajů

⁹³ Dostupné na: <https://beyond-coal.eu/data/?dataset=electricity-mix-UK&chart=4&type=charts>

Energetický mix – Velká Británie (1990 – 2018)

Zdroj: International Energy Agency

1.2. Kontext ústupu od uhlí

V roce 2008 přijala vláda Velké Británie **Zákon o ochraně klimatu** (*Climate Change Act*), který vládě ukládá povinnost snížit do roku 2050 emise skleníkových plynů o 80 % oproti roku 1990.⁹⁴ Zákonem byla zřízena nezávislá Komise pro ochranu klimatu (*Committee on Climate Change*), jejímž cílem bylo poskytnout vládě Velké Británie rady ohledně výběru politik, které umožní dosažení britského klimatického závazku.

Na základě doporučení Komise pro ochranu klimatu přijala britská vláda v lednu 2018 **akční plán, podle kterého má dojít k phase-outu konvenčních uhelných elektráren⁹⁵ do roku 2025.⁹⁶** K uzákonění tohoto vládního závazku má podle akčního plánu dojít v průběhu let 2021/2022.⁹⁷

1.3. Informace o vyřazovaných uhelných elektrárnách

Phase-outem je dotčeno celkem 18 uhelných elektráren, z nichž byla většina uvedena do provozu mezi lety 1962–1972. Nejmladším dotčeným zdrojem je elektrárna Drax, která byla uvedena do provozu roku 1985.⁹⁸

⁹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Climate_Change_Act_2008

⁹⁵ Pokud si elektrárna do roku 2025 nainstaluje technologii CCS, může zůstat nadále v provozu.

⁹⁶ https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/672137/Government_Response_to_unabated_coal_consultation_and_statement_of_policy.pdf

⁹⁷ Bod 40 vládního akčního plánu, dostupné online:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/672137/Government_Response_to_unabated_coal_consultation_and_statement_of_policy.pdf

2. Dopadová analýza

V dopadové analýze pod názvem The Future of Coal Generation in Great Britain z roku 2018⁹⁹ byly pro vládu Velké Británie zpracovány následující oblasti:

- Úvod
 - Zdůvodnění regulace
 - Cíle regulace
 - Navazující kroky
 - Posuzované varianty
- Analytický přístup
 - Modelové předpoklady
- Finanční náklady a výnosy
- Bezpečnost dodávek
- Snížení rizika investic pro výstavbu nových projektů
- Nefinanční náklady a výnosy
 - Vedoucí role na mezinárodní úrovni v boji proti změně klimatu
 - Makroekonomické dopady
 - Dopady na zdraví a bezpečnost
- Distribuce dopadů
 - Lokální dopady
- Shrnutí: celkové posouzení
- Dopad na malé a střední podniky
- Dopad na obchod
- Dopad na poplatky pro spotřebitele
- Model dynamického výběru (*dynamic dispatch model*)
- Výhody jistoty výnosů

3. Konkrétní podoba phase-outu

Podle akčního plánu má dojít mezi lety 2021/2022 k přijetí zákona stanovující nový **emisní limit pro zařízení vyrábějící elektřinu v hodnotě 420 tun CO₂/GWh**. Emisní limit je po vzoru Kanady navržen takovým způsobem, aby ho žádná z elektráren používající běžné uhlí nebyla schopná reálně splnit.

⁹⁸Europe Beyond Coal: European Coal Plant Database, status: 18 října 2019. Dostupné online: https://beyond-coal.eu/wp-content/uploads/2019/10/2019-10-18_Europe_Beyond_Coal-European_Coal_Database_hc.xlsx

⁹⁹Dostupné online: https://poweringpastcoal.org/assets/docs/members/FINAL_updated_unabated_coal_Impact_Assessment_Jan_2018.pdf

4. Kompenzace pro provozovatele

Podle akčního plánu ani dalších dostupných informací nejsou **žádné kompenzace pro provozovatele** plánovány. Otázka kompenzací pro provozovatele ve veřejné debatě nebyla nikdy otevřena, neboť spalování fosilních paliv se ve Velké Británii stalo po zavedení daně z fosilních paliv a státních pobídek na podporu OZE méně ekonomicky výnosným.¹⁰⁰ Vláda se však v akčním plánu zavázala, že **ceny emisních povolenek pro provozovatele elektráren zůstanou až do konce uhelných elektráren ve stejné výši jako v roce 2017.**¹⁰¹

5. Sociální aspekty phase-outu (just transition)

Sociální aspekty a spravedlivá společenská transformace nejsou v politikách týkajících se uhelného phase-outu ve Velké Británii nijak zohledněny.¹⁰² Nezohlednění principu spravedlivé společenské transformace bývá proto Velké Británii často vytýkána.¹⁰³

6. Riziko soudních sporů s provozovateli

Podle dostupných informací nebylo identifikováno žádné riziko soudních sporů s provozovateli elektráren.

Další příklady phase-outů (stručné shrnutí)

V následujícím seznamu jsou uvedeny země, které zahájily, ukončily nebo postupně ukončují výrobu elektřiny či energie z uhlí. Mnoho z těchto zemí je členy aliance Powering Past Coal Alliance, mezinárodní koalice národních a lokálních vlád, které se zavázaly postupně do roku 2030 ukončit využívání uhlí.¹⁰⁴

EVROPA

¹⁰⁰ E3G: INSIGHTS FROM THE UK COAL PHASE OUT EXPERIENCE, str. 22 – 23, dostupné online: https://www.e3g.org/docs/E3G_Insights_from_the_UK_coal_phase_out_experience_2018.pdf

¹⁰¹ Bod 21 akčního programu, dostupné online:

https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/672137/Government_Response_to_unabated_coal_consultation_and_statement_of_policy.pdf

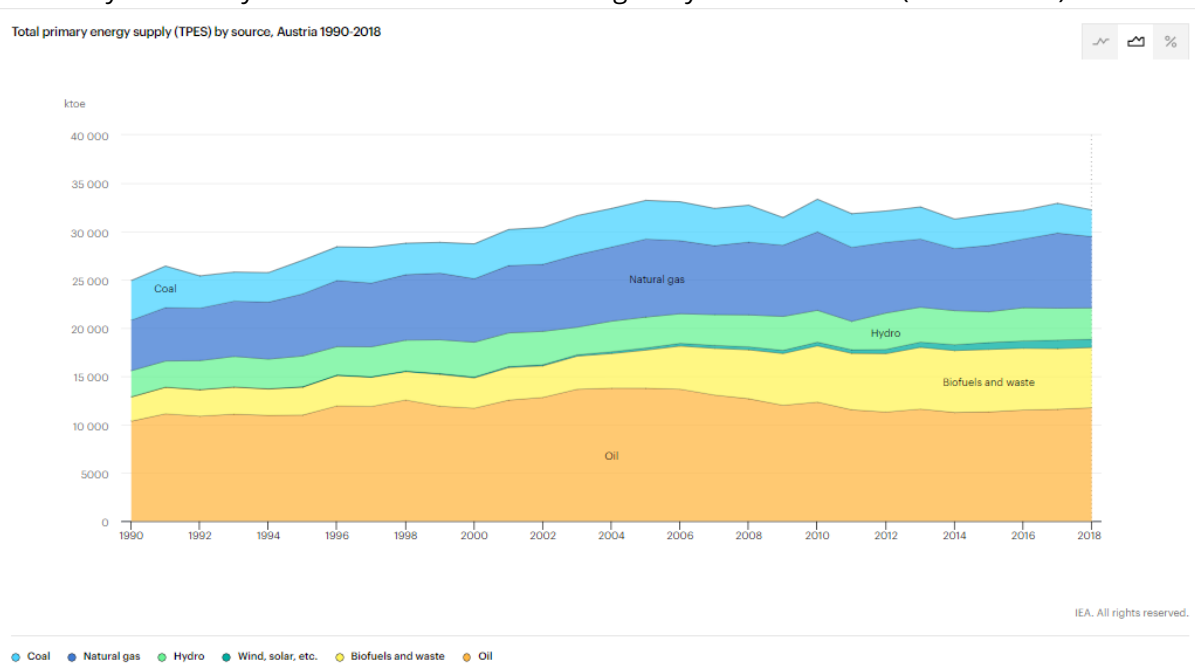
¹⁰² Pouze v bodě 33. akčního programu je konstatováno, že útlum uhlí sebou zákonitě nese také úbytek zaměstnání v této profesi.

¹⁰³ BURKE, Josh: Is the UK doing enough to prepare for the last days of coal and the eventual phase-out of oil and gas? Dostupné online: <http://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/news/is-the-uk-doing-enough-to-prepare-for-the-last-days-of-coal/>

¹⁰⁴ K alianci Powering Past Coal Alliance se také připojilo 22 vlád na nižší než státní úrovni a 28 podniků /organizací. Více informací o Alianci a jejích členech najdete na: https://poweringpastcoal.org/about/Powering_Past_Coal_Alliance_Members

- **Rakousko** – 2025 (rok očekávaného phase-outu)

Rakousko má dvě uhelné elektrárny, které budou uzavřeny do roku 2025. Neexistuje sice žádné oficiální vládní oznámení ani legislativní nařízení, které by tento plán potvrdilo, nicméně v několika zdrojích se objevily zprávy o tom, že se tento plán uskuteční. Tyto zprávy naznačují, že elektrárny mohou být uzavírány z finančních důvodů.¹⁰⁵ Energetický mix - Rakousko (1990 – 2018)

Zdroj: International Energy Agency

¹⁰⁵ Viz článek Climate Action Network Europe z 13. dubna 2016, „Největší rakouská energetická společnost ukončí těžbu uhlí do roku 2020“, (dostupný na <http://www.caneurope.org/publications/press-releases/995-austria-s-biggest-power-company-to-quit-coal-by-2020>); dále článek Non z 30. dubna 2015, „Poslední dny v elektrárně“, který uvádí, že zbývající kapacita částečně uzavřené elektrárny bude v provozu po dobu dalších 10 let (<https://www.noen.at/tulln/duernrohr-letzte-tage-im-kraftwerk-top-4509066#>)

- **Belgie** – dokončila phase-out v roce 2016

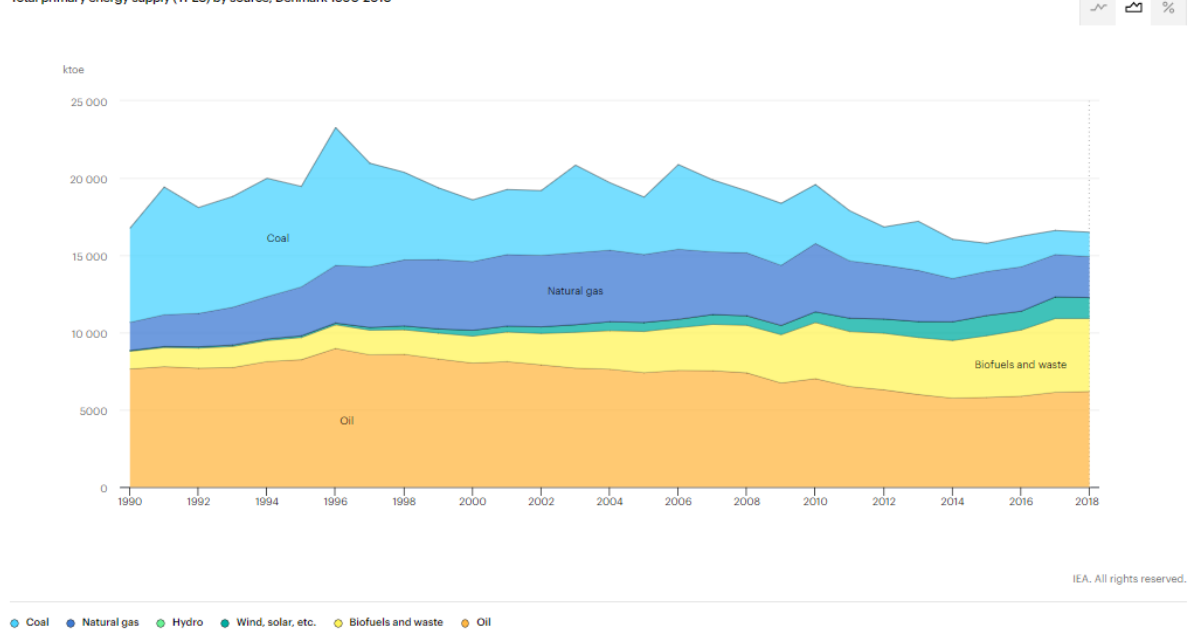
Podle Climate Home News představovalo v roce 1994 uhlí 27 % belgické výroby elektřiny. Poslední uhelná elektrárna byla uzavřena 30. března 2016.¹⁰⁶

- **Dánsko** – 2030

Dánští zákonodárci v červnu 2018 schválili energetickou dohodu, která potvrzuje záměr země postupně vyřadit uhlí: „Strany do roku 2030 postupně zastaví používání uhlí v Dánsku při výrobě elektřiny a připojí se tak k mezinárodní iniciativě. Strany se dohodly, že provedou analýzu toho, jak a jak rychle lze uhlí postupně vyřadit z provozu.“¹⁰⁷

Energetický mix – Dánsko (1990 – 2018)

Total primary energy supply (TPES) by source, Denmark 1990-2018

Zdroj: International Energy Agency

¹⁰⁶Climate Home News: „Belgie ukončila těžbu uhlí uzavřením závodu Langerlo,“ 5. dubna 2016, dostupné online: <https://www.climatechangenews.com/2016/04/05/belgium-quits-coal-power-with-langerlo-plant-closure/>

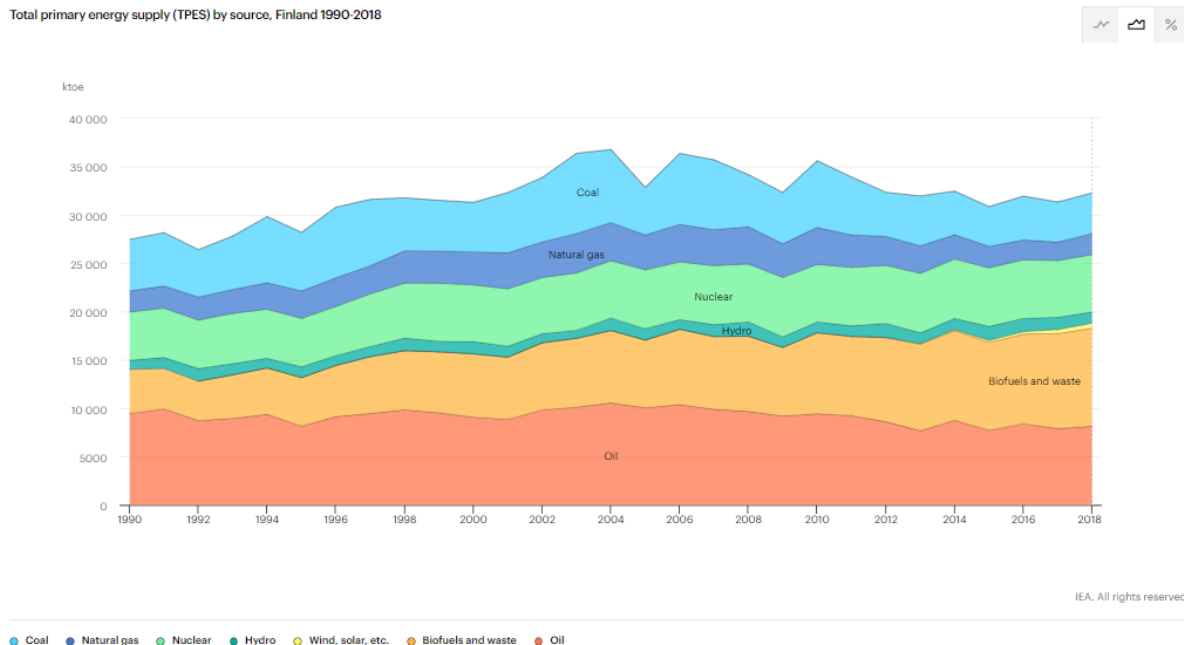
¹⁰⁷ Energetická dohoda ze dne 29. června 2018, str. 12 (k dispozici na adrese <https://en.efkm.dk/media/12307/energy-agree-2018.pdf>).

- **Finsko – 2029**

Finský parlament schválil v březnu 2019 zákony, které zakazují používání uhlí pro výrobu elektřiny a tepla do roku 2029.¹⁰⁸

Energetický mix – Finsko (1990 – 2018)

Total primary energy supply (TPES) by source, Finland 1990-2018

Zdroj: International Energy Agency

¹⁰⁸ Právní předpisy nejsou k dispozici v angličtině, ale jsou popsány na webových stránkách Ministerstva hospodářství a zaměstnanosti: https://tem.fi/en/article/-/asset_publisher/kivihillen-energiakayton-vuonna-2029-kieltava-laki-voimaan-huhtikuun-alussa

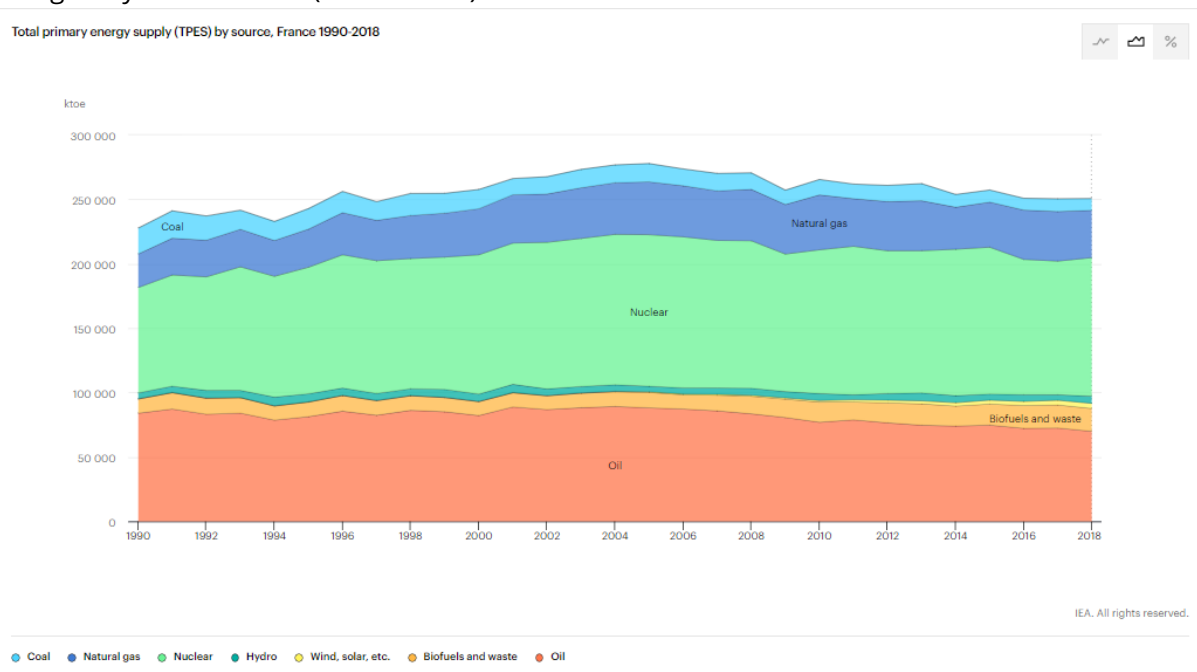
Závazek postupného vyřazování uhlí je také připomínán ve finské národní energetické a klimatické strategii do roku 2030 (dostupné na

<https://tem.fi/documents/1410877/2769658/Government+report+on+the+National+Energy+and+Climate+Strategy+for+2030/0bb2a7be-d3c2-4149-a4c2-78449ceb1976/Government+report+on+the+National+Energy+and+Climate+Strategy+for+2030.pdf>

- **Francie – 2021**

Podle zpráv má Francie v úmyslu uzavřít do roku 2021 všechny své uhelné elektrárny. Tento závazek není dokumentován žádnými oficiálními politikami ani předpisy.¹⁰⁹

Energetický mix – Francie (1990 – 2018)

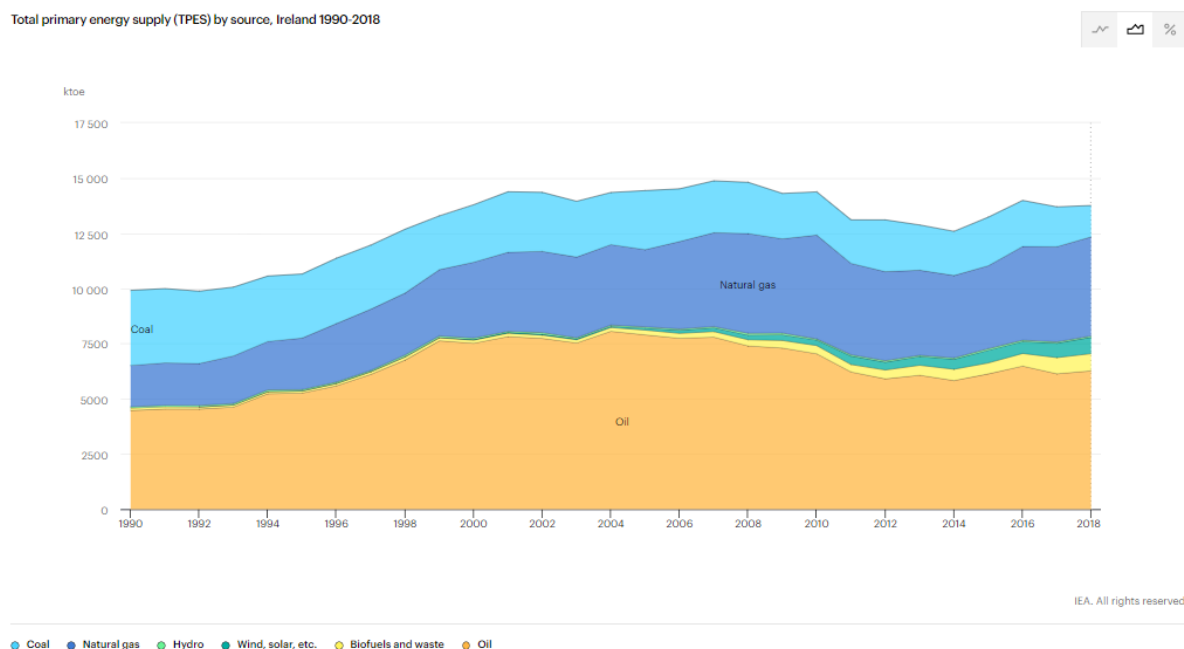
Zdroj: International Energy Agency

¹⁰⁹ Viz Independent, „Francie uzavře do roku 2021 všechny uhelné elektrárny, prohlašuje Macron,“ 25. ledna 2018 (dostupné na <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/france-coal-power-station-emmanuel-macron-davos-shut-2021-a8176796.html>).

- **Irsko – 2015**

V Národním plánu rozvoje 2018–2027 se irská vláda zavazuje přeměnit do roku 2025 poslední zbývající irskou elektrárnu na uhlí.¹¹⁰

Energetický mix – Irsko (1990 – 2018)

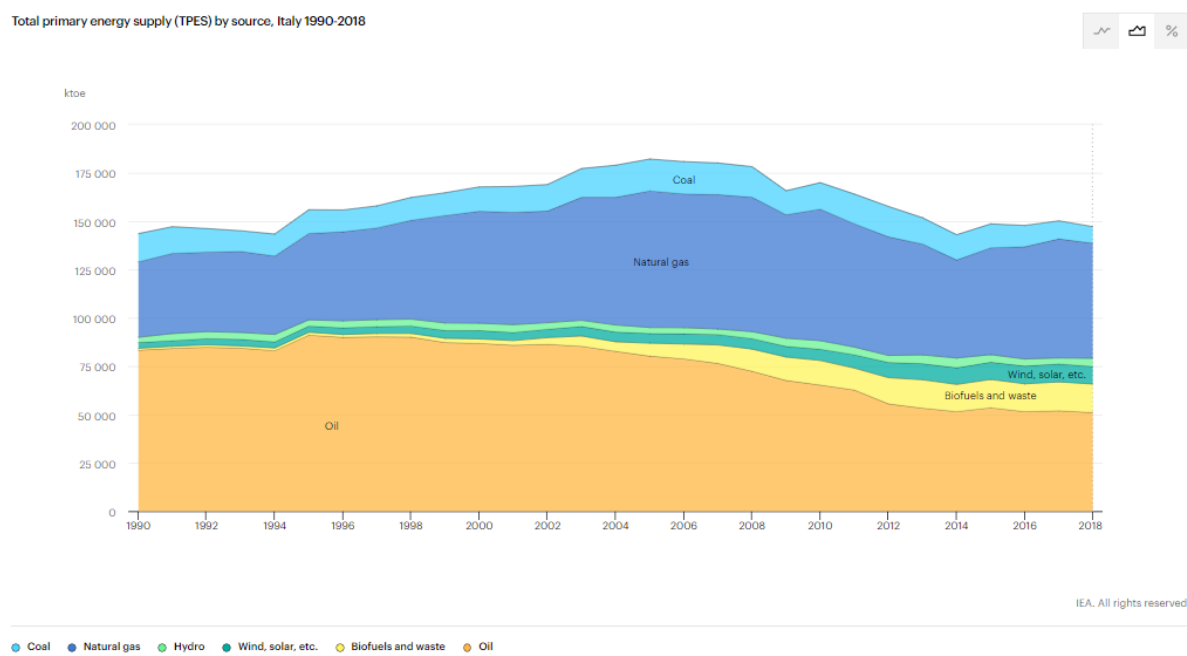
Zdroj: International Energy Agency

¹¹⁰ Národní plán rozvoje 2018-2027, str. 75, 79 (k dispozici na adrese <https://www.gov.ie/en/publication/83fec4-national-development-plan/>).

- **Itálie – 2025**

Itálie se ve své národní energetické strategii zavázala přerušit využívání uhlí při výrobě elektřiny do roku 2025.¹¹¹

Energetický mix – Itálie (1990 – 2018)

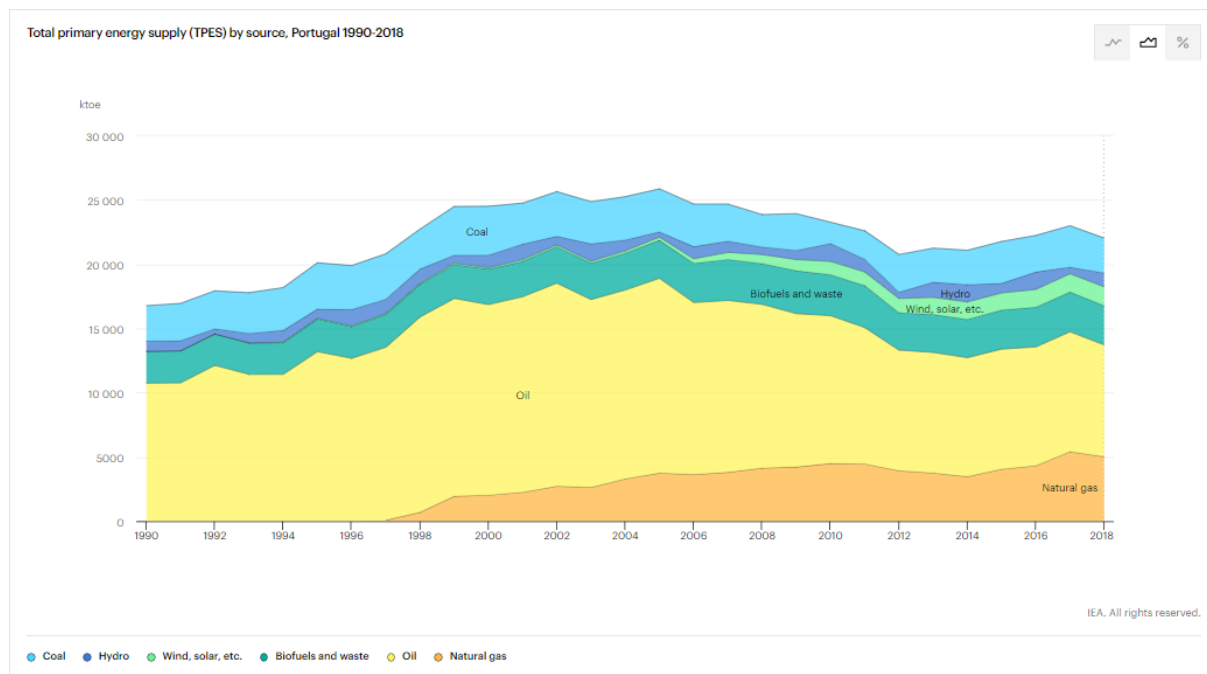
Zdroj: *International Energy Agency*

¹¹¹ Viz Italská národní energetická strategie 2017, str. 3 (k dispozici na adrese https://www.mise.gov.it/images/stories/documenti/BROCHURE_ENG_SEN.PDF). Energetická strategie je však nezávazná, což znamená, že postupné ukončení bude muset být prováděno prostřednictvím výkonných nebo legislativních mechanismů.

- **Portugalsko – 2030**

Portugalská vláda se zavázala do roku 2030 vyřadit uhlí z výroby elektřiny.¹¹²

Energetický mix – Portugalsko (1990 – 2018)

Zdroj: International Energy Agency

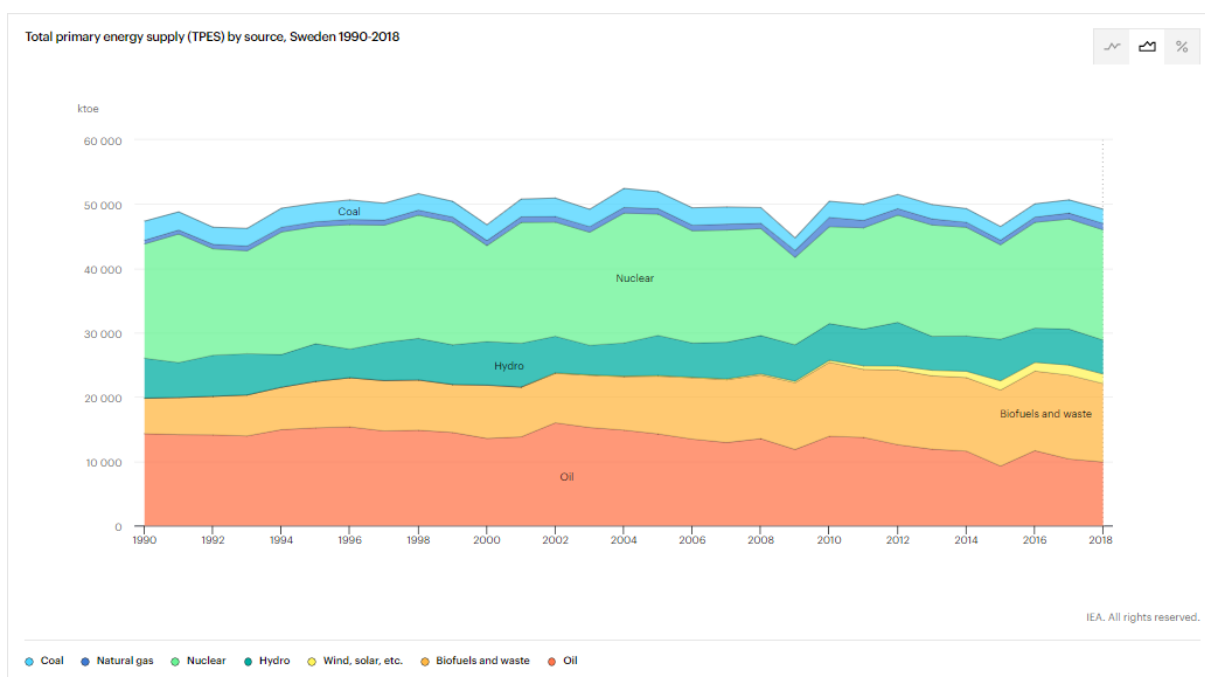
¹¹² Viz <https://www.portugal.gov.pt/pt/gc21/comunicacao/noticia#20161129-mamb-carvao>

- **Švédsko – 2022**

Švédsko přijalo zákon o klimatu, který se stal účinným v roce 2018. Zákon stanoví postupně přísnější cíle v oblasti emisí směrem k dosažení čistých nulových emisí skleníkových plynů do roku 2045.¹¹³

Zprávy naznačují, že Švédsko má v úmyslu uhlí ukončit do roku 2022, ale žádná oficiální vládní oznámení není dohledatelné. Většina zařízení již byla vyřazena z provozu nebo přeměněna na jiné palivo (např. odpad). Stockholm Exergi (dříve Fortum Varme), švédská energetická společnost, prohlásila, že do roku 2022 nebude ve své elektrárně ve Stockholmu (Vartaverket) používat uhlí.¹¹⁴ Toto je pravděpodobně poslední uhelná elektrárna provozovaná ve Švédsku.

Energetický mix – Švédsko (1990 – 2018)

Zdroj: International Energy Agency

¹¹³Viz <http://www.swedishepa.se/Environmental-objectives-and-cooperation/Swedish-environmental-work/Work-areas/Climate/Climate-Act-and-Climate-policy-framework/>

¹¹⁴Viz <https://bioenergyinternational.com/heat-power/fortum-varme-to-fast-track-coal-phase-out-plan-new-chp-in-stockholm>.

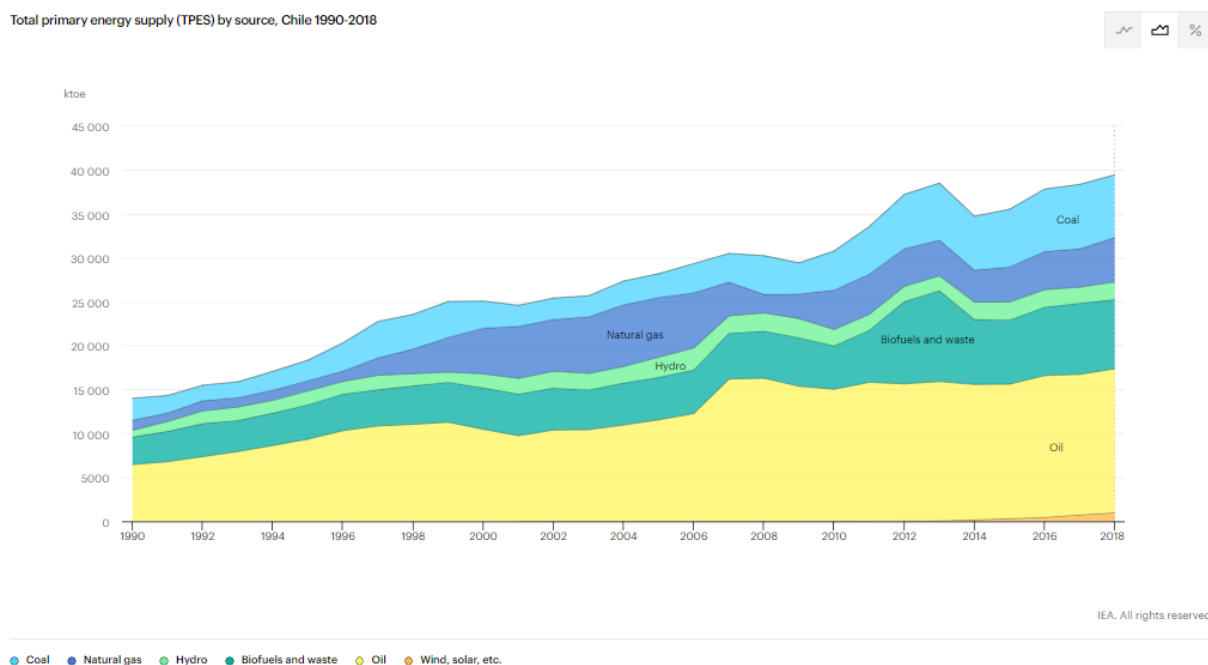
LATINSKÁ AMERIKA

- **Chile** – datum phase-outu neznámé

Vláda Chile zahájila snahy o postupné ukončení používání uhlí pro výrobu energie, dosud však neoznámila datum. V lednu 2018 uzavřelo Ministerstvo energetiky s energetickými společnostmi dohodu o zákazu budoucí výstavby uhelných elektráren, pokud zařízení nebudou schopna zachytávat a sekvestrovat emise CO₂.¹¹⁵

Energetický mix – Chile (1990 – 2018)

Total primary energy supply (TPES) by source, Chile 1990-2018

Zdroj: International Energy Agency

¹¹⁵ „Gobierno y Generadoras anuncian fin de nuevos desarrollos de plantas a carbon,” 30. ledna 2018 (dostupné ve španělštině na stránkách <http://www.energia.gob.cl/tema-de-interes/gobierno-y-generadoras-anuncian>).

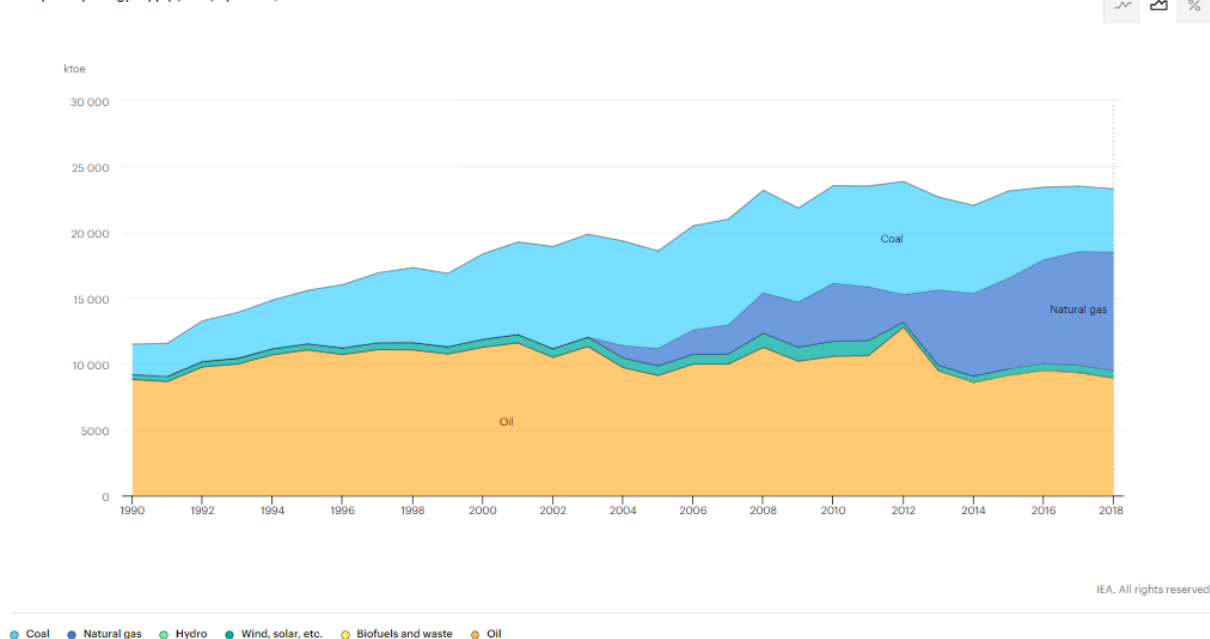
STŘEDNÍ VÝCHOD

- **Izrael – 2030**

V energetickém plánu zveřejněném v říjnu 2018 stanovilo Ministerstvo energetiky následující cíl: „Do roku 2030 ukončit využívání uhlí při výrobě elektřiny ve všech uhelných elektrárnách a přejít na výrobu elektřiny pomocí zemního plynu.“¹¹⁶

Energetický mix – Izrael (1990 – 2018)

Total primary energy supply (TPES) by source, Israel 1990-2018

Zdroj: International Energy Agency

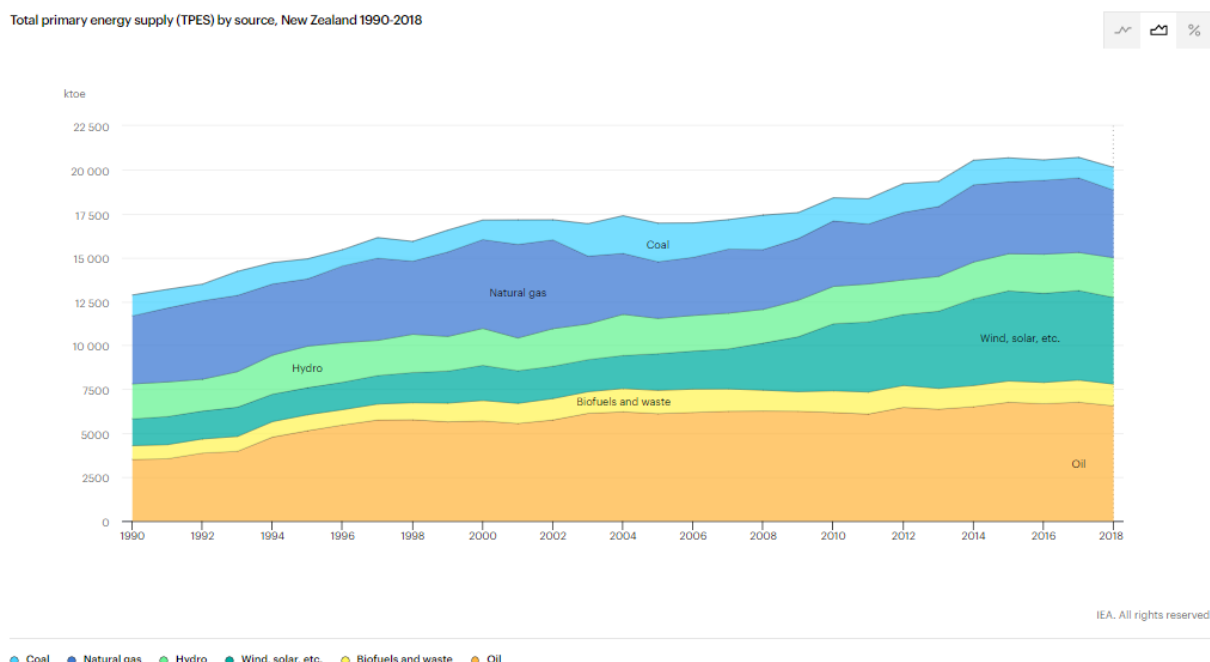
¹¹⁶ Viz „Cíle energetické ekonomiky pro rok 2030“ (Shrnutí, říjen 2018), str. 7 (dostupné na http://www.energy-sea.gov.il/English-Site/Pages/Regulation/energy_economy_objectives_2030.pdf).

PACIFIK

- **Nový Zéland – 2030**

Nový Zéland se připojil k alianci Powering Past Coal Alliance, ale ještě nepokročil v přijímání politik nebo zákonů na postupné odstraňování uhlí. Energetická společnost, která provozuje uhelné elektrárny na Novém Zélandu, oznámila, že do roku 2025 přestane používat uhlí v největší uhelné elektrárně na Novém Zélandu a do roku 2030 ji úplně vyřadí.¹¹⁷

Energetický mix – Nový Zéland (1990 – 2018)

Zdroj: International Energy Agency

¹¹⁷ Viz Genesis Energy, Výroční zpráva z roku 2018 (dostupná na [https://gesakentico.blob.core.windows.net/sitecontent/genesis/media/new-library-\(dec-2017\)/about_us/investor/pdfs/2018/full%20year/ge-annual-report-29aug-2018.pdf](https://gesakentico.blob.core.windows.net/sitecontent/genesis/media/new-library-(dec-2017)/about_us/investor/pdfs/2018/full%20year/ge-annual-report-29aug-2018.pdf)).